

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 24 września 2009 r. *

W sprawach połączonych C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P i C-137/07 P

mających za przedmiot odwołania w trybie art. 56 regulaminu Trybunału Sprawiedliwości, wniesione odpowiednio w dniach 1, 2, 5 i 6 marca 2007 r.,

Erste Group Bank AG, dawniej Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG (sprawa C-125/07 P), z siedzibą w Wiedniu (Austria), reprezentowana przez F. Montaga, Rechtsanwalt,

Raiffeisen Zentralbank Österreich AG (sprawa C-133/07 P), z siedzibą w Wiedniu (Austria), reprezentowana przez S. Völckera oraz G. Terhorsta, Rechtsanwälte,

Bank Austria Creditanstalt AG (sprawa C-135/07 P), z siedzibą w Wiedniu (Austria), reprezentowana przez C. Zschockego oraz J. Benincę, Rechtsanwälte,

Österreichische Volksbanken AG (C-137/07 P), z siedzibą w Wiedniu (Austria), reprezentowany przez A. Ablasser, R. Bierwagena oraz F. Neumayra, Rechtsanwälte,

wnoszące odwołanie,

* Język postępowania: niemiecki.

w których drugą stroną postępowania jest:

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez A. Bouqueta oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez D. Waelbroeck, avocat, oraz U. Zinsmeister, Rechtsanwältin, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J.C. Bonichot, P. Kūris (sprawozdawca), L. Bay Larsen i C. Toader, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 marca 2008 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 26 marca 2009 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Erste Group Bank AG, dawniej Erste Group Bank der österreichischen Sparkassen AG (zwana dalej „Erste”), Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, (zwana dalej „RZB”), Bank Austria Creditanstalt AG (zwana dalej „BA-CA”) i Österreichische Volksbanken AG (zwany dalej „ÖVAG”) żądają w swych odwołaniach uchylenia wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych od T-259/02 do T-264/02 i T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5169 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem”), w którym Sąd odrzucił ich skargi o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2004/138/WE z dnia 11 czerwca 2002 r. w sprawie postępowania na podstawie art. 81 traktatu WE (sprawa COMP/36.571/D-1 Banki austriackie — „klub Lombard”) (Dz.U. 2004, L 56, s. 1, zwanej dalej „sporną decyzją”) i, tytułem ewentualnym, obniżenia wysokości grzywien nałożonych na każdą z nich na mocy art. 3 spornej decyzji oraz, tytułem w dalszej kolejności ewentualnym, uchylenia wyroku Sądu i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania przez ten sąd.

I — Ramy prawne

A — Rozporządzenie nr 17

- 2 Artykuł 11 ust. 5 rozporządzenia Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r., pierwszego rozporządzenia wprowadzającego w życie art. [81] i [82] traktatu (Dz.U. 1962, 13, s. 204), brzmi następująco:

„Jeśli przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw nie udzielą żądanych informacji w wyznaczonym przez Komisję terminie lub udzielą niepełnych informacji, Komisja, w drodze decyzji, żąda informacji. W decyzji wskazuje się żądane informacje, wyznacza

odpowiedni termin na ich udzielenie i wskazuje na kary przewidziane w art. 15 ust. 1 lit. b) oraz art. 16 ust. 1 lit. c) oraz na prawo do poddania decyzji kontroli Trybunału Sprawiedliwości”.

3 Artykuł 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 stanowi:

„2. Komisja może nałożyć, w drodze decyzji, na przedsiębiorstwa i związki przedsiębiorstw kary pieniężne w wysokości 1000–1 000 000 jednostek rozliczeniowych albo ponad tę kwotę do dziesięciu procent wartości osiągniętego w poprzednim roku gospodarczym obrotu każdego z przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu, jeśli umyślnie lub przez niedbalstwo:

a) naruszają art. [81] ust. 1 lub art. [82] traktatu;

b) naruszają obowiązki nałożone zgodnie z art. 8 ust. 1.

Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej należy uwzględnić, oprócz wagi naruszenia, również okres trwania tego naruszenia”.

B — Wytyczne

- 4 Komunikat Komisji, zatytułowany „Wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali” (Dz.U. 1998, C 9, s. 3, zwany dalej „wytycznymi”), stanowi w swej preambule:

„Przedstawione [...] zasady powinny zapewnić przejrzystość oraz bezstronność decyzji Komisji zarówno w oczach przedsiębiorstw, jak również Trybunału Sprawiedliwości, przy jednoczesnym respektowaniu posiadanego przez Komisję prawa do ustalania grzywien według własnego uznania, w ramach odnośnego prawodawstwa, w granicach 10% całości obrotu przedsiębiorstwa. Jednakże decyzja taka musi być podjęta zgodnie z konsekwentną i niedyskryminacyjną polityką, która jest spójna z celami nakładania grzywien za naruszenia zasad konkurencji.

Nowa metoda określania kwoty grzywiny będzie zgodna z następującymi przepisami, które na wstępie określają kwotę podstawową, która będzie zwiększona, tak aby umożliwić wzięcie pod uwagę okoliczności obciążających, oraz zmniejszana, tak aby wzięcie pod uwagę okoliczności łagodzące”.

- 5 Z pkt 1 tych wytycznych wynika, że przy obliczaniu kwoty grzywien kwota podstawowa jest określana na podstawie kryteriów ustalonych w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, a mianowicie wagi i czasu trwania naruszenia. Te wytyczne wyjaśniają również, że przy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę jego charakter, rzeczywisty wpływ na rynek tam, gdzie może to być zmierzone, oraz zasięg właściwego rynku geograficznego.

C — *Komunikat w sprawie współpracy*

- 6 W komunikacie dotyczącym nienakładania grzywien lub obniżenia ich kwoty w sprawach dotyczących karteli ogłoszonym w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* w dniu 18 lipca 1996 r. (Dz.U. C 207, s. 4, zwanym dalej „komunikatem w sprawie współpracy”), którego projekt, zatytułowany „Informacja Komisji Europejskiej w sprawie jej polityki w zakresie nakładania grzywien z tytułu naruszeń reguł konkurencji” został ogłoszony w dniu 19 grudnia 1995 r. (Dz.U. C 341, s. 13), Komisja określiła warunki, na jakich przedsiębiorstwa współpracujące z nią w trakcie dochodzenia w sprawie kartelu mogą być zwolnione z grzywny lub mogą skorzystać z obniżenia kwoty, którą w przeciwnym przypadku musiałyby zapłacić, jak wynika z części A pkt 3 tego komunikatu.
- 7 Zgodnie z częścią A pkt 5 komunikatu w sprawie współpracy:

„Współpraca przedsiębiorstwa z Komisją jest jedną z wielu okoliczności, które Komisja bierze pod uwagę przy ustalaniu kwoty grzywny

[...]” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak inne cytaty z tego komunikatu poniżej].

- 8 Część D tego komunikatu w sprawie współpracy, dotycząca odczuwalnego obniżenia kwoty grzywny, ma następujące brzmienie:

„1. Jeżeli przedsiębiorstwo współpracuje, a nie są spełnione wszystkie przesłanki określone w częściach B i C, korzysta ono z obniżki w wysokości 10–50% kwoty grzywny, która zostałaby na nie nałożona w braku współpracy.

2. Może to mieć miejsce w szczególności, jeżeli:

— przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów przedsiębiorstwo przedstawia Komisji informacje, dokumenty lub inne środki dowodowe, które przyczyniają się do stwierdzenia istnienia naruszenia,

— po otrzymaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów przedsiębiorstwo informuje Komisję, że nie podważa wystąpienia okoliczności faktycznych, na których opiera ona swe zarzuty”.

9 Część E pkt 3 tego komunikatu, dotycząca zasad postępowania, brzmi następująco:

„Komisja jest świadoma, że niniejszy komunikat wzbudza uzasadnione oczekiwania, na które będą powoływały się przedsiębiorstwa zamierzające zawiadomić Komisję o istnieniu kartelu”.

II — Okoliczności powstania sporu oraz sporna decyzja

¹⁰ Okoliczności faktyczne leżące u podstaw wniesionej do Sądu skargi zostały przedstawione w zaskarżonym wyroku w następujący sposób:

„1. W [spornej] decyzji [...] Komisja stwierdziła, że liczne przedsiębiorstwa uczestniczyły w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE.

2. Chodziło w szczególności o osiem następujących banków, które są adresatami [spornej] decyzji:

— Erste [...];

— [RZB];

— [BA-CA];

— [...].

— [ÖVAG];

— [...]

3. Komisja zarzuca adresatom [spornej] decyzji przede wszystkim utworzenie struktury nazwanej przez nią »siecią Lombard«, co oznacza całość regularnych spotkań (zwanym dalej »okrągłymi stołami«), wyczerpujących z merytorycznego punktu widzenia i odbywających się w określonej formie, w ramach których uzgadniali oni w regularnych odstępach czasu swoje zachowania dotyczące głównych czynników istotnych dla konkurencji na rynku produktów i usług bankowych w Austrii.

[...]

15. W kwietniu 1997 r., powziawszy wiadomość o dokumencie, który pozwalał podejrzewać istnienie na austriackim rynku bankowym porozumień lub uzgodnionych praktyk sprzecznych z art. 81 WE, Komisja wszczęła formalne postępowanie wyjaśniające. W dniu 30 czerwca 1997 r., zgodnie z art. 3 rozporządzenia Rady nr 17 [...], partia polityczna Freiheitliche Partei Österreichs (zwana dalej »FPÖ«) złożyła do Komisji skargę na osiem austriackich instytucji kredytowych podejrzewanych o udział w porozumieniach lub o stosowanie uzgodnionych praktyk ograniczających konkurencję.
16. W dniach 23 i 24 czerwca 1998 r. Komisja przeprowadziła w kilku bankach, wśród których była większość banków będących adresatami [spornej] decyzji, niezapowiedziane kontrole. W dniu 21 września 1998 r. Komisja, zgodnie z art. 11 ust. 2 rozporządzenia nr 17, skierowała żądanie udzielenia informacji do wielu instytucji kredytowych podejrzewanych o udział w tych porozumieniach lub uzgodnionych praktykach.

17. Niezwłocznie po otrzymaniu żądania udzielenia informacji główne banki będące jego adresatami zaproponowały Komisji swoją »współpracę« przy badaniu sprawy, posuniętą do tego stopnia, że zaproponowały przedstawienie faktów »całkowicie z dobrej woli« (w miejsce udzielenia odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji) i zrezygnowały z przesłuchania, w zamian za co Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji Komisji miała uchylić żądanie udzielenia informacji i nałożyć jedynie »umiarkowaną« grzywnę administracyjną. Wyrażając zadowolenie z natychmiastowej chęci współpracy wyrażonej przez banki, Komisja odrzuciła jakąkolwiek możliwość zawarcia porozumienia w tym zakresie.

18. Wszyscy adresaci odpowiedzieli więc na żądanie udzielenia informacji. Przy tej okazji niektórzy z nich jednak stwierdzili, że w odniesieniu do większości postawionych pytań nie są w żaden sposób zobowiązani do udzielania odpowiedzi, ale że mogą udzielić takiej odpowiedzi oraz przekazać związane z nią dokumenty w sposób dobrowolny, w ramach wspomnianej współpracy. Komisja nie zgodziła się z tym prawnym punktem widzenia.

19. W niedługim czasie główne zainteresowane banki, wśród których były skarżące, [...], przedstawiły Komisji liczący 132 strony dokument zatytułowany »Wspólne oświadczenie dotyczące okoliczności faktycznych«, w którym przedstawiły szczegółowo chronologiczny kontekst ich kartelu, następnie krótko streściły i oceniły treść odbytych spotkań okrągłych stołów, która wynikała z zajętych dokumentów, jak również z dokumentów, których od nich zażądano. Równocześnie dostarczyły szesnaście segregatorów zawierających dokumenty dotyczące każdego z odbytych spotkań okrągłego stołu wraz ze szczegółowym ich spisem. Aby móc ocenić ewentualną wartość przekazanych dokumentów wraz ze wspólnym oświadczeniem dotyczącym okoliczności faktycznych, Komisja zwróciła się do banków o wskazanie, czy były wśród nich dokumenty dotychczas jej nieznanne, i w takim przypadku — o ich wskazanie. Wspomniane podmioty nie uznały za możliwe ani za konieczne udzielenia odpowiedzi na ten wniosek.

20. W dniu 13 września 1999 r. Komisja przekazała ośmiu bankom pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wydane w dniu 11 września 1999 r. [...]. W dniu 22 listopada 2000 r. Komisja wysłała do banków dodatkowe pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. [...].

21. W dniu 11 czerwca 2002 r. Komisja wydała [sporną] decyzję.

[...]

22. W art. 1 [spornej] decyzji Komisja podnosi, że osiem banków, do których skierowana jest ta decyzja, naruszyło art. 81 ust. 1 WE, uczestnicząc w porozumieniach i w uzgodnionych praktykach dotyczących cen, prowizji bankowych oraz innych czynników konkurencyjnych, które miały na celu, od dnia 1 stycznia 1995 r. do dnia 24 czerwca 1998 r., ograniczenie konkurencji na rynku produktów i usług bankowych w Austrii.

[...]

24. Artykuł 3 [spornej] decyzji nałożył na adresatów decyzji następujące grzywny:

— Erste: 37,69 mln EUR;

— RZB: 30,38 mln EUR;

— BA-CA: 30,38 mln EUR;

[...]

— ÖVAG: 7,59 mln EUR;

[...].

25. W [spornej] decyzji stwierdza się, że w Austrii porozumienia pomiędzy bankami, w szczególności dotyczące stóp procentowych oraz prowizji, należały do utrwalonej tradycji, opartej częściowo, aż do lat osiemdziesiątych, na podstawie prawnej, która została jednak uchylona najpóźniej ze skutkiem od dnia 1 stycznia 1994 r., kiedy Republika Austrii przystąpiła do Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) i kiedy weszła w życie [ustawa o systemie bankowym (Bankwesensgesetz)].
26. Instytucje kredytowe w ramach utworzonej sieci nadal zawierały porozumienia, w szczególności w zakresie stóp procentowych kredytów i lokat.
27. [Sporna] decyzja wskazuje w tytule 5, że zawarte porozumienia były bardzo szczegółowe w swojej treści, w znacznej części zinstytucjonalizowane oraz ściśle ze sobą powiązane i obejmowały całe terytorium austriackie. Każdy produkt bankowy był przedmiotem szczególnego okrągłego stołu, w którym brały udział właściwe osoby odpowiedzialne z drugiego lub trzeciego szczebla hierarchii zainteresowanych banków. W praktyce tego teoretycznego podziału nie zawsze ściśle przestrzegano, bowiem zdarzało się, że zbieżne kwestie podlegające różnym okrągłym stołom były załatwiane w ramach jednego z nich. Ponadto wszystkie te okrągłe stoły stanowiły integralną część organizacyjnej całości.

28. Tworząc najwyższą instancję (zwaną »klubem Lombard«), przedstawiciele dyrekcji głównych banków austriackich spotykali się regularnie raz w miesiącu, z wyjątkiem sierpnia. Oprócz tematów o charakterze ogólnym, neutralnych z punktu widzenia konkurencji, w instancji tej rozmawiano o zmianach stóp procentowych, działaniach w zakresie reklamy itd. W niektórych z tych spotkań uczestniczyli przedstawiciele banku narodowego Austrii [...].
29. Na poziomie bezpośrednio niższym odbywały się spotkania okrągłych stołów technicznych, zajmujących się poszczególnymi produktami. W tym zakresie najważniejsze były okrągłe stoły dotyczące operacji aktywnych, to znaczy związanych z kredytami, oraz okrągłe stoły zajmujące się operacjami pasywnymi, to znaczy oszczędnościami; jak wskazuje ich nazwa, miały one na celu ustalanie warunków (to znaczy stóp procentowych) kredytów i lokat i odbywały się one oddzielnie albo wspólnie. Pomiedzy »klubem Lombard« a tymi okrągłymi stołami trwała szczególnie intensywna wymiana informacji.
30. Liczne i zróżnicowane regionalne okrągłe stoły zbierały się regularnie we wszystkich landach austriackich. W niektórych landach hierarchiczna struktura »klubu Lombard« i technicznych okrągłych stołów była wręcz odtwarzana.
31. W czasie spotkań federalnych okrągłych stołów dotyczących operacji aktywnych lub pasywnych przedstawiciele przedsiębiorstw wiedeńskich spotykali się ze swoimi odpowiednikami regionalnymi głównie w celu rozciągnięcia ich decyzji na całe terytorium austriackie.
32. Ponadto istniały wyspecjalizowane okrągłe stoły poświęcone transakcjom z przedsiębiorstwami, transakcjom z klientami indywidualnymi w segmencie »wolnych zawodów«, kredytom hipotecznym i kredytom budowlanym (odpowiednio zwane »Minilombardem«, »okrągłym stołem osób odpowiedzialnych za duże konta«, »okrągłym stołem 'wolnych zawodów'«, »łożą kredytu hipotecznego« oraz »okrągłym stołem banków udzielających kredytów budowlanych dotyczącym operacji pasywnych«).

33. Ponadto liczne inne okrągłe stoły odbywały regularne spotkania na tematy związane z konkurencją: okrągły stół dyrektorów finansowych (Treasurrunde) zajmował się kredytami przyznawanymi państwu oraz kwestiami związanymi ze stopami procentowymi, okrągłe stoły dotyczące płatności (w szczególności okrągły stół właśnie o takiej nazwie, okrągły stół »Zagranica« oraz komitet organizacyjny austriackich federacji instytucji kredytowych — Organisationskomitee der österreichischen Kreditinstitutsverbände), prowizji i kosztów związanych z tymi operacjami, klub »Eksport« (Exportklub) zajmujący się finansowaniem eksportu oraz okrągły stół papierów wartościowych (Bankenrunde Wertpapiere), kosztów minimalnych, prowizji i stóp procentowych mających zastosowanie do tych produktów.
34. Wśród tych wyspecjalizowanych okrągłych stołów wyróżniał się stół kontrolerów zarządzania (Controllerrunde), który skupiał przedstawicieli właściwych działów z głównych banków austriackich. W jego ramach ustalano jednolite podstawy obliczeń i opracowywano wspólne propozycje mające na celu poprawę zysków. Drogą tą banki wzmacniały przejrzystość międzybankową w zakresie obliczeń i kosztów.
35. Pomędzy spotkaniami okrągłych stołów, których głównym przedmiotem były warunki odnoszące się do kredytów i lokat, jak również prowizje, miała miejsce regularna wymiana informacji. Zdarzało się często, że konsultacje rozpoczęte w ramach danego okrągłego stołu były odraczane do momentu znalezienia rozwiązania w ramach innego. W końcu dominacja »klubu Lombard« skutkowała tym, że w przypadku sporu od »klubu Lombard« oczekiwano arbitrażu.
36. W celu wdrożenia na całym obszarze austriackim porozumień zawartych przez wiedeńskie okrągłe stoły (lub w celu dostosowania się do tych porozumień), do okrągłych stołów w poszczególnych landach regularnie przekazywane były informacje lub, odwrotnie, informacje okrągłych stołów w poszczególnych landach przekazywane były do centralnych okrągłych stołów działających w stolicy. Od czasu do czasu regionalne instancje wysyłały swoich przedstawicieli na spotkania federalnych okrągłych stołów w sprawie operacji aktywnych lub pasywnych.

37. W [spornej] decyzji Komisja stwierdza, że w okresie objętym dochodzeniem (tj. od dnia 1 stycznia 1994 r. do końca czerwca 1998 r.), nie uwzględniając licznych spotkań w ramach regionalnych okrągłych stołów, tylko w Wiedniu odbyło się ponad 300 spotkań. [...]
38. Komisja podkreśla szczególną rolę, jaką w »sieci Lombard« odegrały spółki wiodące w zakresie koordynacji i reprezentowania swoich odpowiednich grup, a mianowicie jeśli chodzi o Erste ([dawniej] GiroCredit) — sektor kas oszczędnościowych, jeśli chodzi o RZB — sektor Raiffeisen, a jeśli chodzi o ÖVAG — sektor banków spółdzielczych. Zdaniem Komisji rola ta służyła bezpośrednio prawidłowemu funkcjonowaniu »sieci Lombard«. Z jednej strony spółki wiodące organizowały wzajemną wymianę informacji pomiędzy Wiedniem i landami w ramach tych samych grup; z drugiej strony broniły one interesów swojej grupy w stosunku do innych grup należących do kartelu. Zdaniem Komisji tym sposobem były postrzegane przez innych uczestników jako przedstawiciele tych grup. Wobec powyższego zawarte porozumienia były porozumieniami nie tylko pomiędzy bankami, lecz również pomiędzy tymi grupami”.

III — Skargi wniesione do Sądu i zaskarżony wyrok

- ¹¹ Pismami zarejestrowanymi w sekretariacie Sądu w dniach 30 sierpnia i 2 września 2002 r. osiem przedsiębiorstw ukaranych w spornej decyzji, spośród których cztery wnoszą niniejsze odwołania, Erste, RZB, BA-CA i ÖVAG wniosły zgodnie z art. 230 WE skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji w całości lub w części, i, tytułem ewentualnym, o uchylenie grzywnien na nie nałożonych lub o obniżenie ich kwoty.
- ¹² W zaskarżonym wyroku Sąd oddalił skargi, w szczególności wniesione przez Erste, BA-CA i ÖVAG i obciążył te trzy skarżące kosztami postępowania.

- 13 Sąd oddalił także skargę wniesioną przez RZB, jak również żądanie wzajemne Komisji, i nakazał RZB poniesienie jej własnych kosztów, a ponadto 90% kosztów poniesionych przez Komisję.

IV — Żądania stron wnoszących odwołanie

- 14 Erste wnosi do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim oddała skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną przez wnoszącą odwołanie;
- stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim nakłada ona na Erste grzywnę;
- tytułem ewentualnym — obniżenie kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie na podstawie art. 3 spornej decyzji;
- tytułem w dalszej kolejności ewentualnym — uchylenie zaskarżonego wyroku i odesłanie sprawy Sądowi do ponownego rozpoznania; oraz
- w każdym razie obciążenie Komisji kosztami postępowania.

15 RZB wnosi do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim oddała skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną przez wnoszącą odwołanie;
- stwierdzenie nieważności art. 3 spornej decyzji w zakresie, w jakim odnosi się on do RZB;
- tytułem ewentualnym — obniżenie kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie na podstawie art. 3 spornej decyzji; oraz
- obciążenie Komisji kosztami postępowania.

16 BA-CA wnosi do Trybunału o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w zakresie w jakim oddała skargę o stwierdzenie nieważności wniesioną przez wnoszącą odwołanie;
- stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim odnosi się ona do BA-CA;
- tytułem ewentualnym — obniżenie kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie na podstawie art. 3 spornej decyzji; oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

17 ÖVAG wnosi do Trybunału o:

— uchylenie pkt 2 i 4 zaskarżonego wyroku;

— stwierdzenie nieważności spornej decyzji w zakresie, w jakim odnosi się ona do ÖVAG;

— tytułem ewentualnym — obniżenie kwoty grzywny nałożonej na wnoszącą odwołanie na podstawie art. 3 spornej decyzji;

— tytułem w dalszej kolejności ewentualnym — przekazanie sprawy Sądowi; oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania lub orzeczenie, że rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie.

18 W każdej z niniejszych spraw Komisja wnosi do Trybunału o:

— oddalenie wniesionych odwołań; oraz

- obciążenie wnoszących odwołanie kosztami postępowania.

V — Zarzuty odwoławcze

¹⁹ Erste podnosi cztery zarzuty:

- naruszenie prawa do obrony;
- naruszenie art. 81 ust. 1 WE wynikającego z braku znaczącego wpływu na handel pomiędzy państwami członkowskimi;
- naruszenie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 wynikającego z przypisania Erste odpowiedzialności za zachowanie GiroCredit w okresie poprzedzającym jego przejęcie; oraz
- naruszenie wspomnianego artykułu w związku z wytycznymi w sprawie metody ustalania grzywien i określania ich wysokości.

20 RZB podnosi cztery zarzuty:

- naruszenie art. 81 WE wynikającego z okoliczności, że nie ustalono istnienia wpływu na handel między państwami członkowskimi;
- naruszenie wytycznych w zakresie, w jakim zebrania banków zostały zakwalifikowane jako „bardzo poważne naruszenia”;
- naruszenie rozporządzenia nr 17 i wytycznych w zakresie, w jakim udziały rynkowe całego „sektora Raiffeisen” zostały błędnie przypisane RZB; oraz
- naruszenie prawa przy dokonywaniu oceny jej współpracy z Komisją.

21 BA-CA podnosi trzy zarzuty:

- błędne stwierdzenie przy ustalaniu kwoty grzywny, że działalność okrągłych stołów miała skutki gospodarcze;
- nieuwzględnienie przy ustalaniu kwoty podstawowej okoliczności uzasadniających obniżenie kwoty grzywny; oraz

- nieuwzględnienie jej współpracy w formie odpowiedzi udzielonych na żądania udzielenia informacji, wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych, dobrowolnego ujawnienia dodatkowych dokumentów i odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

22 ÖVAG podnosi trzy zarzuty:

- błędne ustalenie, że istnieje utrudnienie w handlu pomiędzy państwami członkowskimi;
- niesłuszne przypisanie, w ramach podziału na poszczególne kategorie, sektora zdecentralizowanego; oraz
- nieuwzględnienie okoliczności łagodzących.

VI — W przedmiocie odwołania

23 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 25 października 2007 r. cztery wyżej wymienione sprawy, po wysłuchaniu stron i rzecznika generalnego w tej kwestii sprawy, zostały połączone do łącznego rozpoznania w procedurze ustnej i do wydania wyroku, zgodnie z art. 43 regulaminu Trybunału.

24 Jako że zarzuty wnoszących odwołanie w dużym stopniu się pokrywają, należy rozważyć je łącznie.

A — W przedmiocie zarzutu naruszenia art. 81 ust. 1 WE

1. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa w odniesieniu do oceny przesłanki wywierania wpływu na handel między państwami członkowskimi.

25 Erste, RZB i ÖVAG podnoszą ten zarzut, który dzieli się zasadniczo na trzy części.

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny zdolności wywierania przez kartel obejmujący całość terytorium kraju istotnego wpływu na handel między państwami członkowskimi

i) Argumenty stron

26 RZB i ÖVAG podnoszą, iż Sąd naruszył prawo, stwierdzając w pkt 181 zaskarżonego wyroku, „że istnieje co najmniej mocne domniemanie, że praktyka ograniczająca konkurencję, stosowana na całym terytorium określonego państwa członkowskiego, jest w stanie przyczynić się do podziału rynków i wpłynąć na wewnątrzspółnotową wymianę handlową”.

- 27 W tym względzie RZB po pierwsze podnosi, że Sąd dokonał uproszczonej wykładni dotyczącej przesłanki [istnienia] wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi, stwierdzając, iż Komisja nie jest zobowiązana do wykazania istnienia skutku podziału rynków.
- 28 Jej zdaniem Sąd nie docenił w pkt 182–184 zaskarżonego wyroku znaczenia wyroku Trybunału z dnia 21 stycznia 1999 r. w sprawach połączonych C-215/96 i C-216/96 Bagnasco i in., Rec. s. I-135.
- 29 Po drugie, RZB podnosi, iż Sąd dokonał niewłaściwej wykładni orzecznictwa Trybunału, stwierdzając, że sama okoliczność, iż okrągłe stoły obejmowały swym zasięgiem całe terytorium Republiki Austrii, wystarcza, aby ustalić, że ich działalność wywierała wpływ na handel między państwami członkowskimi.
- 30 Zdolność do wywierania wpływu na handel pomiędzy państwami członkowskimi wymaga bowiem zdaniem RZB, poza „zasięgiem terytorialnym”, oddziaływania przynajmniej jednego innego czynnika, w tym przypadku skutku podziału rynku.
- 31 Ponadto RZB podkreśla, że Sąd przenosi w pkt 181 zaskarżonego wyroku ciężar dowodu na przedsiębiorstwo, podczas gdy to Komisja powinna dostarczyć dowodu naruszenia art. 81 ust. 1 WE i dowodu zdolności wywierania przez kartel wpływu na handel między państwami członkowskimi.
- 32 ÖVAG ze swej strony wskazuje również, że Sąd zrelatywizował znaczenie kryterium skutku podziału rynku.

33 ÖVAG dodaje, że Sąd nie uwzględnił w pkt 166 zaskarżonego wyroku specyfiki dokonanej a posteriori oceny popełnionego już naruszenia. Sąd niesłusznie odmówił zbadania rzeczywistego wpływu porozumień na handel międzypaństwowy.

34 Dodatkowo ÖVAG podnosi wewnętrzną sprzeczność i niewystarczający charakter uzasadnienia wyroku przez Sąd. W pkt 164 zaskarżonego wyroku Sąd uznał bowiem, że skutek podziału rynku nie jest wyraźną przesłanką umożliwiającą stwierdzenie istnienia wpływu na handel między państwami członkowskimi, podczas gdy w pkt 181 wspomnianego wyroku, przeciwnie, stwierdził, że istnieje ścisły związek między skutkiem podziału rynku przez kartel i możliwością wywarcia przezeń wpływu na handel transgraniczny.

35 Komisja podnosi, że Sąd nie dopuścił się żadnego naruszenia prawa.

ii) Ocena Trybunału

36 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, iż Trybunał stwierdził, że aby decyzja, porozumienie lub praktyka były w stanie wpłynąć na handel między państwami członkowskimi, muszą one pozwolić — na podstawie całokształtu obiektywnych okoliczności prawnych lub faktycznych — na przewidzenie z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że mogą one wyrzucić wpływ bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny na przepływy handlowe między państwami członkowskimi i to w taki sposób, iż budzą obawy, że mogą one przeszkodzić w realizacji jednolitego rynku między państwami członkowskimi. Ponadto konieczne jest, by wpływ ten nie był nieznaczny (wyrok z dnia 23 listopada 2006 r. w sprawie C-238/05 *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, Zb.Orz. s. I-11125, pkt 34 i przytoczone tam orzecznictwo).

37 W konsekwencji wpływ na wymianę wewnątrz Wspólnoty wynika zwykle z kombinacji wielu czynników, które wzięte z osobna niekoniecznie byłyby decydujące. W celu zbadania, czy porozumienie ma znaczący wpływ na handel między państwami

członkowskimi, należy zbadać je w jego kontekście gospodarczym i prawnym (zob. ww. wyrok w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 35 i przytoczone tam orzecznictwo).

38 Z drugiej strony Trybunał orzekł, że fakt, iż porozumienie ma na celu jedynie wprowadzanie do obrotu produktów w jednym państwie członkowskim, nie wystarcza dla wykluczenia możliwości wpłynięcia na handel między państwami członkowskimi. Skutkiem porozumienia rozciągającego się na całe terytorium danego państwa członkowskiego jest bowiem, z samej jego istoty, umacnianie podziałów rynków na poziomie krajowym i tym samym utrudnianie wzajemnej penetracji gospodarczej, której ma służyć traktat WE (ww. wyrok w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

39 W konsekwencji, wbrew temu, co twierdzą wnoszące odwołanie, Sąd słusznie przyjął w pkt 181 zaskarżonego wyroku za punkt wyjścia swoich rozważań istnienie mocnego domniemania wpływu na handel między państwami członkowskimi, wyjaśniając równocześnie, że „może [ono] być obalone tylko wówczas, kiedy analiza cech charakterystycznych porozumienia i warunków gospodarczych, w jakich zostało zawarte, wykaże sytuację przeciwną”.

40 Sąd dokonał zaś tej analizy w pkt 182–185 zaskarżonego wyroku. W szczególności w pkt 183 tego wyroku stwierdził on, że „[w] uzgodnieniach dokonywanych w ramach »sieci Lombard« uczestniczyły bowiem nie tylko prawie wszystkie instytucje kredytowe z Austrii, ale uzgodnieniu podlegała bardzo szeroka gama produktów i usług bankowych, w szczególności depozyty i kredyty, a tym samym były one w stanie zmienić warunki konkurencji na całym terytorium tego państwa członkowskiego”. W pkt 185 tego samego wyroku Sąd zbadał „możliwość wystąpienia skutku podziału rynków ze względu na to, że »sieć Lombard« mogła spowodować utrzymanie przeszkód w dostępie do rynku [...], ponieważ mogła pozwolić na utrzymanie na austriackim rynku bankowym struktur [...]”.

41 Zatem, po szczegółowym przedstawieniu w pkt 111–121 zaskarżonego wyroku celu realizowanego przez każdy z okrągłych stołów, Sąd mógł, nie naruszając prawa,

stwierdzić w pkt 185 tego wyroku, że sam fakt istnienia „sieci Lombard” ograniczał swobodny dostęp do rynku austriackiego, wskutek czego kartel mógł wywołać skutki transgraniczne.

42 Sąd zatem słusznie stwierdził w pkt 186 zaskarżonego wyroku, że rozpatrywane porozumienie mogło prowadzić do podziału rynków i mogło wpłynąć na handel między państwami członkowskimi.

43 Po drugie, wbrew temu, co podnosi RZB, Sąd nie przeniósł ciężaru dowodu, lecz, w ramach wykonywania swoich uprawnień do oceny okoliczności faktycznych, stwierdził, po dokonaniu analizy, że wnoszące odwołanie nie obaliły za pomocą wystarczających dowodów domniemania, iż kartel, uwzględniony w całości i rozciągający się na terytorium całej Austrii był w stanie wpłynąć na handel pomiędzy państwami.

44 Po trzecie, należy stwierdzić, że rozumowanie, jakie Sąd przeprowadził w pkt 181 zaskarżonego wyroku, nie jest sprzeczne z tym, co zostało powiedziane w pkt 164 tego samego wyroku.

45 W wyżej wspomnianym pkt 164 Sąd ograniczył się bowiem do oddalenia argumentacji wnoszących odwołanie, które skłaniały się ku stwierdzeniu, że jedynie w przypadku wykazania skutków podziału rynku spowodowanego istnieniem kartelu można ustalić, iż ten kartel mógł wywierać wpływ na handel między państwami członkowskimi.

46 Po czwarte, należy wspomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 81 ust. 1 WE nie wymaga, by porozumienia przewidziane w tym postanowieniu znacząco wpływały na handel wewnątrzspółnotowy, lecz by ustalono, że porozumienia te mogą wywierać taki wpływ (ww. wyrok w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 ÖVAG nie może zatem twierdzić, że Sąd powinien był zbadać rzeczywisty wpływ omawianego kartelu na handel pomiędzy państwami członkowskimi.

48 Z powyższych uwag wynika, że należy oddalić część pierwszą badanego zarzutu.

b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na twierdzeniu, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż Komisja mogła dokonać ogólnej analizy ponadgranicznych skutków okrągłych stołów, i dokonując błędnej, niewystarczającej i wewnętrznie sprzecznej analizy definicji właściwego rynku

i) Argumenty stron

49 W pierwszym zarzucie ÖVAG podnosi, iż Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 168 i następujących zaskarżonego wyroku, że Komisja mogła dokonać ogólnej analizy transgranicznych skutków okrągłych stołów zamiast zbadać oddzielnie zdolność każdego z okrągłych stołów do wywarcia wpływu na handel między państwami członkowskimi.

50 Podnosi ona w tym względzie z jednej strony, że Sąd naruszył prawo, nie badając z osobna skutków wywieranych na handel wewnątrzspółnotowy przez okrągłe stoły zajmujące się różnymi rodzajami działalności oraz, poza tym, że nie uwzględnił on w odpowiedni sposób orzecznictwa Trybunału wynikającego z ww. wyroku w sprawie Bagnasco i in.

51 W drugim zarzucie ÖVAG krytykuje rozumowanie Sądu przedstawione w pkt 172 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którym „definicja właściwego rynku nie odgrywa tej samej roli w zależności od tego, czy chodzi o zastosowanie art. 81 WE, czy art. 82 WE”.

Podnosi ona, że Sąd powinien był uwzględnić skutek wywierany na handel przez porozumienia zawierane podczas spotkań okrągłych stołów na podstawie węższej definicji danego rynku.

52 Ponadto ÖVAG podnosi sprzeczność występującą pomiędzy pkt 174 zaskarżonego wyroku, w którym Sąd przyznaje, że „poszczególne usługi bankowe objęte porozumieniami nie są substytucyjne względem siebie”, a pkt 175 tego wyroku, w którym stwierdza on, że „Komisja nie była zobowiązana badać odrębnie rynków poszczególnych produktów bankowych, których dotyczyły okrągłe stoły”.

53 Komisja podnosi, że Sąd nie dopuścił się żadnego naruszenia prawa.

ii) Ocena Trybunału

— W przedmiocie zarzutu dokonania przez Sąd błędnej wykładni orzecznictwa

54 Ocena skutków porozumień z punktu widzenia art. 81 WE pociąga za sobą konieczność uwzględnienia konkretnych ram, w jakie się one wpisują, w szczególności zaś kontekstu gospodarczego i prawnego, w jakim wykonują działalność zainteresowane przedsiębiorstwa, charakteru towarów lub usług, których to dotyczy, jak również rzeczywistych warunków funkcjonowania i struktury właściwego rynku (zob. ww. wyrok w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 49 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 W pkt 111–126 zaskarżonego wyroku Sąd potwierdził wniosek wyciągnięty przez Komisję, zgodnie z którym istniało porozumienie co do zasady pomiędzy wszystkimi bankami biorącymi udział w kartelu, zmierzające do wyeliminowania konkurencji

w zakresie cen szerokiej gamy usług bankowych, przeznaczonych zarówno dla klientów indywidualnych, jak i korporacyjnych, w tym „dużych kont”. Potwierdził on również łączne zakwalifikowanie systemu okrągłych stołów jako jednego kartelu.

- 56 Ponieważ, co stwierdził Sąd, chodziło o ogólny kartel dotyczący zasadniczej części podmiotów należących do sektora finansowego danego państwa członkowskiego i szerokiej gamy produktów i usług bankowych, słusznie mógł on ocenić, że rozpatrywane porozumienia, oparte na ogólnym planie i wdrażane w ramach różnych okrągłych stołów, stanowiły jedno naruszenie, co uzasadniało przeprowadzenie całościowego badania zdolności całego tego kartelu do wpłynięcia na handel wewnątrzspółnotowy i wymagało jego wykonania.
- 57 Co się tyczy ww. wyroku w sprawie Bagnasco i in., przywołanego przez wnoszącą odwołanie, należy zauważyć, podobnie jak to zrobił Sąd w pkt 171 zaskarżonego wyroku, że w tamtej sprawie Trybunał nie zbadał łącznie wpływu wywieranego na wymianę handlową między państwami członkowskimi przez dwa rozpatrywane w tamtym wyroku postanowienia porozumienia, ponieważ, jeśli chodziło o pierwsze z nich, celem lub skutkiem tego porozumienia nie było ograniczenie konkurencji, podczas gdy, co się tyczyło drugiego z nich, nie mogło ono wpływać na handel między państwami członkowskimi.
- 58 W związku z tym, w przeciwieństwie do rozpatrywanych w niniejszych sprawach karteli, kwestia całościowego badania porozumień pod względem spełnienia przesłanki wpływu na handel między państwami członkowskimi nie zaistniała w tamtym omawianym wyroku. Z tej analizy wynika, że wnoszące odwołanie nie mogą powoływać się na tamten wyrok w celu kwestionowania tego, co zostało stwierdzone w pkt 56 powyżej.
- 59 W tych okolicznościach zarzut ÖVAG polegający na twierdzeniu, że Sąd, w ramach oceny przesłanki związanej z wpływem na wymianę handlową między państwami członkowskimi, zobowiązany był do przeprowadzenia odrębnego badania rozpatrywanych porozumień, winien zostać oddalony.

— W przedmiocie zarzutu dokonania przez Sąd błędnej, niewystarczającej i wewnętrznie sprzecznej analizy definicji właściwego rynku

- 60 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do pkt 172 zaskarżonego wyroku, przypomniawszy, iż definicja rynku nie odgrywa tej samej roli w zależności od tego, czy stosowany jest art. 81 WE, czy art. 82 WE, Sąd uznał, że definicja właściwego rynku jest pozbawiona znaczenia dla sprawy, skoro Komisja doszła do wniosku, że rozpatrywane porozumienie zakłócało konkurencję i mogło znacząco wpłynąć na handel pomiędzy państwami członkowskimi.
- 61 Podniesiony przez ÖVAG wobec tej analizy zarzut jest bezskuteczny, ponieważ Sąd zbadał w pkt 172–174 zaskarżonego wyroku zmierzający do zakwestionowania metody zastosowanej przez Komisję do dokonania oceny wpływu na handel wewnątrzspółnotowy zarzut podniesiony przez wnoszącą odwołanie, która nie wyciągnęła ze swojej analizy żadnych wniosków.
- 62 Po drugie, w odniesieniu do uzasadnienia przedstawionego przez Sąd w pkt 174 zaskarżonego wyroku, w którym stwierdza on, że różne usługi bankowe objęte porozumieniami nie są substytucyjne względem siebie, i w pkt 175, w którym wyjaśnia on, iż Komisja nie była zobowiązana do zbadania odrębnie rynków poszczególnych produktów bankowych, należy oddalić zarzut podniesiony przez ÖVAG, ponieważ Sąd należycie uzasadnił powody, dla których wąska definicja rynku byłaby sztuczna, a to ze względu na to, że większość klientów banków uniwersalnych oczekuje wszystkich usług bankowych i że, wreszcie, wpływ na handel może być pośredni, a rozpatrywany rynek odmienny od rynku produktów i usług objętych kartelem.
- 63 Z powyższych uwag wynika, że należy oddalić zarzut ÖVAG oparty na dokonaniu przez Sąd błędnej, niewystarczającej i sprzecznej analizy definicji właściwego rynku, a w związku z tym należy oddalić część drugą badanego zarzutu.

c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na niewykazaniu wywierania przez kartel znaczącego wpływu na handel wewnątrzspółnotowy

i) Argumenty stron

⁶⁴ Erste podnosi, iż Sąd powinien był stwierdzić w pkt 153–187 zaskarżonego wyroku, że art. 81 WE nie ma zastosowania, ponieważ Komisja nie ustaliła, iż rozpatrywany kartel wywierał znaczący wpływ na handel. Jak podnosi ta wnosząca odwołanie, choć porozumienie zawarte między bankami wywierało skutki transgraniczne, były one ograniczone.

⁶⁵ Komisja podnosi, że twierdzenia Erste są błędne.

ii) Ocena Trybunału

⁶⁶ Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, art. 81 ust. 1 WE nie wymaga, by porozumienia przewidziane w tym postanowieniu znacząco wpływały na handel wewnątrzspółnotowy, lecz by ustalono, że porozumienia te mogą wywierać taki wpływ (zob. ww. wyrok w sprawie Asnef-Equifax i Administración del Estado, pkt 43).

⁶⁷ W tym zakresie Sąd stwierdził w pkt 111–121, 179 i 183–185 zaskarżonego wyroku, że porozumieniem objęte zostały prawie wszystkie austriackie instytucje kredytowe, że obejmowało bardzo szeroką gamę produktów i usług bankowych oraz że dotyczyło całości terytorium Austrii, pociągając za sobą ryzyko zmiany wymogów handlowych w całym tym państwie członkowskim.

68 Pomimo zatem że Sąd nie rozstrzygnął wyraźnie kwestii znaczącego charakteru wpływu na handel wewnątrzspółnotowy, to jednak podkreślił okoliczności faktyczne i prawne pozwalające dojść do wniosku — przy jednoczesnym uwzględnieniu analizy przesłanki zdefiniowanej w pkt 36 powyżej — że omawiany kartel mógł wywierać wpływ na handel wewnątrzspółnotowy.

69 Z powyższego wynika, że należy oddalić trzecią część rozważanego zarzutu.

70 Z powyższych rozważań wynika, że należy oddalić w całości zarzut naruszenia prawa w odniesieniu do błędnej oceny przesłanki wywierania wpływu na handel między państwami członkowskimi.

2. W przedmiocie zarzutu naruszenia prawa w odniesieniu do przypisania odpowiedzialności za naruszenie

a) Argumenty stron

71 Erste podnosi, iż Sąd niesłusznie orzekł w pkt 323 i nast. zaskarżonego wyroku, że wnosząca odwołanie powinna odpowiadać za naruszenie popełnione przez GiroCredit przed przejściem GiroCredit przez Erste, dawniej Die Erste Österreichische Spar-Casse-Bank AG (zwany dalej „EÖ”), i że Komisja nie dopuściła się żadnego naruszenia, przypisując to postępowanie Erste jako następcy prawnemu GiroCredit.

72 Jako pierwszy argument Erste podnosi przede wszystkim, że Sąd niewłaściwie ocenił związki gospodarcze i prawne istniejące pomiędzy GiroCredit a Grupą BA. W tym zakresie Erste przypomina, że do momentu przejścia większości kapitału tego banku

w dniu 20 maja 1997 r. GiroCredit należał w większości do Grupy BA, która z kolei uczestniczyła w „klubie Lombard”. Grupa ta sprawowała kontrolę nad GiroCredit nie tylko poprzez większościowy udział w kapitale GiroCredit, lecz również dzięki nominowaniu członków rady nadzorczej i członków zarządu oraz zajmowaniu najwyższych kierowniczych stanowisk GiroCredit przez pracowników pochodzących z Grupy BA. Wobec powyższego postępowanie GiroCredit w tym okresie powinno zostać przypisane BA-CA.

73 Poza tym stwierdzenie Sądu, wedle którego osobą prawną, odpowiedzialną za zarządzanie działalnością bankową GiroCredit przed jego transferem był „GiroCredit Bank der österreichischen Sparkassen AG” jest zdaniem Erste błędne z prawnego punktu widzenia, ponieważ ta ostatnia spółka była również kontrolowana i kierowana przez Grupę BA.

74 W drugim zarzucie Erste podnosi, iż Sąd naruszył prawo, stwierdzając w pkt 328–336 zaskarżonego wyroku, że Komisja miała wybór pomiędzy nałożeniem sankcji bądź na spółkę zależną, która uczestniczyła w naruszeniu, bądź na spółkę dominującą, która miała nad nią kontrolę w tym okresie, nawet przy założeniu gospodarczej sukcesji przedsiębiorstw, zatem — wybór pomiędzy przypisaniem jej odpowiedzialności za postępowanie GiroCredit a przypisaniem odpowiedzialności dawnej spółce dominującej.

75 Zdaniem Komisji należy wyraźnie odróżnić kwestię określenia osoby prawnej odpowiedzialnej za przedsiębiorstwo uczestniczące w naruszeniu od kwestii przesłanek, w przypadku których spełnienia zachowanie spółki zależnej, posiadającej odrębną osobowość prawną, może zostać przypisane spółce dominującej. Komisja podnosi, że jej podejście nie jest niesłuszne, ponieważ Erste sama uczestniczyła w kartelu.

b) Ocena Trybunału

- 76 Przy pomocy tych dwóch zarzutów, które należy rozpatrzyć łącznie, Erste kwestionuje przypisanie jej w spornej decyzji odpowiedzialności za zachowanie GiroCredit przed dniem 1 października 1997 r., będącym datą jej połączenia się z GiroCredit.
- 77 Jeżeli przedsiębiorstwo naruszy reguły konkurencji, ponosi za to odpowiedzialność zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (zob. podobnie wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-49/92 P Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, Rec. s. I-4125, pkt 145; z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-279/98 P Cascades przeciwko Komisji, Rec. s. I-9693, pkt 78).
- 78 W odniesieniu do kwestii, w jakich okolicznościach dany podmiot, który nie popełnił naruszenia, może jednak zostać ukarany za jego popełnienie, należy przede wszystkim stwierdzić, że taka sytuacja może się pojawić wtedy, gdy podmiot popełniający naruszenie przestaje istnieć pod względem prawnym (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Anic Partecipazioni, pkt 145).
- 79 Jak bowiem orzekł Trybunał, jeżeli podmiot, który popełnił naruszenie reguł konkurencji, podlega zmianom prawnym lub organizacyjnym, skutkiem tych zmian niekoniecznie jest utworzenie nowego przedsiębiorstwa, zwolnionego z odpowiedzialności za działania sprzeczne z regułami konkurencji poprzedniego podmiotu, jeżeli między tymi podmiotami zachodzi tożsamość z gospodarczego punktu widzenia (zob. podobnie wyroki: z dnia 28 marca 1984 r. w sprawach połączonych 29/83 i 30/83 Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink przeciwko Komisji, Rec. s. 1679, pkt 9; wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 59).
- 80 Ponadto niezgodne z zasadami konkurencji zachowanie przedsiębiorstwa można przypisać innemu przedsiębiorstwu wtedy, gdy zachowanie tego pierwszego przedsiębiorstwa na rynku nie jest wynikiem autonomicznej decyzji, ale zasadniczo

zastosowania wytycznych wydanych przez to drugie przedsiębiorstwo ze względu na istniejące między nimi powiązania natury ekonomicznej i prawnej (zob. wyroki: z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-294/98 P Metsä-Serla i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-10065, pkt 27; z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-196/99 P Aristrain przeciwko Komisji, Rec. s. I-11005, pkt 96). Zatem okoliczność, że spółka zależna ma odrębną osobowość prawną, nie wystarcza, by wykluczyć możliwość przypisania jej zachowania spółce dominującej.

81 Erste w swojej argumentacji utrzymuje, że w chwili wystąpienia naruszeń, o których mowa w spornej decyzji, zachowanie GiroCredit było ustalane na poziomie spółki dominującej, która sprawowała nad nią kontrolę, w tym przypadku Grupę BA i że, w konsekwencji, to właśnie tej ostatniej spółce należy przypisać odpowiedzialność za naruszenia dokonane swego czasu przez GiroCredit. Erste zmierza w ten sposób do podważenia zawartego w pkt 331 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcia Sądu, że Komisja ma wybór, czy sankcję nałożyć na spółkę zależną uczestniczącą w naruszeniu, czy na spółkę dominującą, która ją kontrolowała w okresie, o którym mowa w spornej decyzji.

82 W tym względzie Sąd słusznie uznał, że Komisja nie była zobowiązana do sprawdzenia w pierwszej kolejności, czy zostały spełnione przesłanki do przypisania odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej kontrolującej przedsiębiorstwo, które popełniło rozpatrywane naruszenie. Komisja nie mogła bowiem być zobowiązana do dokonania takiej weryfikacji, zanim nie rozważyła wystąpienia przeciwko przedsiębiorstwu będącemu sprawcą naruszenia, nawet jeżeli to przedsiębiorstwo zmieniło się istotnie jako podmiot prawny. Zasada odpowiedzialności osobistej, przywołana w pkt 77 powyżej, w żaden sposób nie stoi na przeszkodzie temu, aby Komisja rozważyła najpierw nałożenie sankcji na tę ostatnią, przed ewentualnym zbadaniem, czy naruszenie może być przypisane spółce dominującej. Ponadto, jak ustalił Sąd w pkt 335 zaskarżonego wyroku, w przeciwnym razie dochodzenia prowadzone przez Komisję byłyby znacznie obciążone koniecznością ustalenia, w przypadku każdej zmiany w kontroli przedsiębiorstwa, w jakim zakresie działania danego przedsiębiorstwa mogą być przypisane dawnej spółce dominującej.

83 Wreszcie należy podkreślić, iż Erste, sama uczestnicząca w kartelu, którego dotyczy sporna decyzja, wiedziała w chwili przejścia działalności GiroCredit, że ta ostatnia

mogła być przedmiotem postępowania w sprawie naruszenia art. 81 WE i że jako następca prawny tej spółki naraża się więc na poniesienie konsekwencji takiego postępowania w postaci nałożonej grzywny.

84 Należy zatem odrzucić drugi argument przedstawiony przez Erste na poparcie niniejszego zarzutu.

85 Co się tyczy pierwszego argumentu dotyczącego przeprowadzonej przez Sąd analizy związków gospodarczych i prawnych istniejących pomiędzy GiroCredit a Grupą BA, to wystarczy stwierdzić, że skoro Komisja mogła słusznie nałożyć sankcję za naruszenie art. 81 WE na poziomie spółki zależnej GiroCredit, a co za tym idzie, przypisać odpowiedzialność tej spółki Erste, jako spółce przejmującej, Sąd słusznie ustalił w pkt 336 zaskarżonego wyroku, iż nie było konieczne sprawdzanie, czy postępowanie GiroCredit mogło być przypisane Grupie BA. W związku z powyższym argumenty Erste dotyczące rzeczywistej kontroli Grupy BA nad GiroCredit są pozbawione znaczenia dla sprawy.

86 Uwzględniając powyższe rozważania należy odrzucić w całości zarzut naruszenia prawa polegającego na niesłusznym przypisaniu odpowiedzialności za naruszenie.

B — *W sprawie zarzutów dotyczących naruszenia art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17*

1. W przedmiocie zarzutu naruszenia prawa w ramach oceny wagi naruszenia

87 BA-CA, Erste i RZB podważają zasadność ustaleń Sądu dotyczących wagi naruszenia. Zarzut ten co do zasady dzieli się na siedem części.

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na ocenie niezgodnej z wytycznymi

i) Argumenty stron

88 RZB podnosi, że Sąd przeczy sobie, nie analizując w szczególności w pkt 237 i 254 zaskarżonego wyroku kwestii, czy naruszenie musi być uznane za „bardzo poważne” zgodnie z zasadami przywołanymi w pkt 226 tego wyroku.

89 Komisja podnosi, że choć rzeczywiście jest ograniczona ustalonymi przez siebie wytycznymi, taka sytuacja nie dotyczy Sądu w ramach jego nieograniczonego prawa orzekania. Ponadto z orzecznictwa jasno wynika, że wytyczne ustalają jedynie „minimalny program”, który nie wyczerpująco elementów, które należy uwzględnić. W uzasadnionych okolicznościach możliwe jest nawet odejście od tych wytycznych.

ii) Ocena Trybunału

90 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, w celu określenia wysokości grzywien należy uwzględnić czas trwania i wszystkie elementy mogące wpłynąć na ocenę wagi naruszeń (wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/0 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 240).

91 Wagę naruszeń należy ustalić na podstawie licznych elementów, do których należą szczególne okoliczności sprawy, jej kontekst i odstrasżające działanie grzywien, przy czym nie ma potrzeby ustalania wiążącej lub wyczerpującej listy kryteriów, które należy

obowiązkowo uwzględnić (zob. ww. wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 241 i przytoczone tam orzecznictwo).

92 Do Sądu należy zatem kontrolowanie sposobu wykorzystania przez Komisję uprawnień w zakresie swobodnej oceny tych elementów.

93 Sąd nie przeczy zatem sobie, ani orzekając w pkt 237 zaskarżonego wyroku, że Komisja może dokonać oceny wagi naruszenia w sposób całościowy, z uwzględnieniem wszystkich istotnych okoliczności danej sprawy, w tym również elementów, które nie zostały wyraźnie wymienione w wytycznych, ani orzekając w pkt 254 tego wyroku, że horyzontalne porozumienie cenowe obejmujące tak znaczący sektor gospodarki nie może uniknąć jego kwalifikacji jako „bardzo poważnego” naruszenia.

94 Zatem należy oddalić część pierwszą rozważanego zarzutu.

b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na naruszeniach prawa w zakresie „charakteru” naruszenia

95 Ta druga część obejmuje w istocie cztery argumenty.

i) Argumenty stron

- 96 Po pierwsze, RZB utrzymuje, iż Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 240 zaskarżonego wyroku, że charakter naruszenia odgrywa zasadniczą rolę przy charakteryzowaniu naruszeń uznanych za bardzo poważne, podczas gdy inne kryteria, a mianowicie rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek oraz zasięg właściwego rynku geograficznego mają mniejsze znaczenie.
- 97 Po drugie, wnosząca odwołanie uważa, że Sąd naruszył również prawo, opierając zawartą w pkt 249–264 zaskarżonego wyroku ocenę na elementach, które nie figurują w wytycznych, a mianowicie na znaczeniu sektora bankowości dla gospodarki, na szerokiej gamie produktów bankowych, których dotyczył kartel, oraz na kryterium uczestnictwa większości austriackich banków w spotkaniach.
- 98 Po trzecie, RZB zarzuca Sądowi nieuwzględnienie stanowiska rządu dążącego do uchronienia sektora bankowego przed wolną grą rynkową. Ponadto jej zdaniem Sąd niesłusznie uznał, że interwencja władz państwowych w zachowania objęte art. 81 WE jest okolicznością obciążającą przy ustalaniu grzywny.
- 99 Wreszcie po czwarte, RZB podnosi, że Sąd w pkt 256 zaskarżonego wyroku niesłusznie rozstrzygnął, iż, aby zbadać właściwą wagę naruszenia, nie należy uwzględniać odstrasżającego skutku grzywien.
- 100 Komisja podnosi, że twierdzenia RZB są bądź niedopuszczalne, bądź bezzasadne.

ii) Ocena Trybunału

- 101 Jeśli chodzi o pierwszy argument, uznając w pkt 240 zaskarżonego wyroku, że w ramach ogólnej oceny wagi naruszenia trzy aspekty tej oceny nie mają takiego samego znaczenia i że charakter naruszenia odgrywa najważniejszą rolę, Sąd nie naruszył prawa, opierając się na wytycznych, które kwalifikują jako naruszenia „bardzo poważne” ograniczenia poziome, takie jak kartele cenowe i podział rynku lub inne praktyki naruszające zasady prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego.
- 102 W tym zakresie Sąd orzekł w szczególności w pkt 121 zaskarżonego wyroku, że co do zasady istniało porozumienie pomiędzy wszystkimi bankami biorącymi udział w kartelu, zmierzające do wyeliminowania konkurencji w zakresie cen szerokiej gamy usług bankowych, przeznaczonych zarówno dla klientów indywidualnych, jak i korporacyjnych, w tym „dużych kont”, charakterystyczne dla ograniczenia takiego jak to, które zostało wymienione w wytycznych.
- 103 Ponadto z tych wytycznych wynika, że sam charakter naruszenia może wystarczyć do jego zakwalifikowania jako „bardzo ciężkiego”, i to niezależnie od jego rzeczywistego wpływu na rynek i jego zasięgu geograficznego.
- 104 Wreszcie w pkt 241 zaskarżonego wyroku Sąd słusznie stwierdził, że te trzy kryteria należało uwzględnić razem.
- 105 Pierwszy argument drugiej części należy zatem oddalić jako bezzasadny.
- 106 Z tych samych, co przedstawione w pkt 93 powyżej, powodów należy oddalić argument drugi części drugiej.

107 W odniesieniu do trzeciego argumentu należy uznać, iż w pkt 260 zaskarżonego wyroku Sąd nie stwierdził, że interwencja władz państwowych stanowiła okoliczność obciążającą, która może sama w sobie wywierać, ze szkodą dla przedsiębiorstw, wpływ na kwotę nałożonych grzywien.

108 Należy zatem oddalić trzeci argument drugiej części.

109 Co się tyczy czwartego argumentu, zauważyć należy, iż dokonawszy zawartej w pkt 256 zaskarżonego wyroku analizy, Sąd doszedł w pkt 264 tego wyroku do wniosku, że okoliczności przywołane przez wnoszące odwołanie nie mogą podważyć zasadności stwierdzenia zawartego w spornej decyzji, zgodnie z którym porozumienia „sieci Lombard” stanowiły bardzo ciężkie naruszenie z samej swej istoty. RZB nie wykazała zaś w jaki sposób uwzględnienie odstrasżającego skutku grzywien w celu zbadania właściwej wagi naruszenia — zakładając, że to uwzględnienie powinno być mieć miejsce — mogłoby zmienić wyciągnięty przez Sąd wniosek. Czwarty argument jest zatem bezskuteczny.

110 Należy zatem oddalić powyższy argument.

111 Część druga zarzutu drugiego jest zatem częściowo niedopuszczalna, a częściowo bezzasadna.

c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie „rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek”

i) Argumenty stron

- 112 RZB podnosi, że Sąd naruszył prawo, pozwalając Komisji wywieść z faktu samego tylko „wprowadzenia w życie” kartelu wniosek o istnieniu rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek. Ta ocena jest jej zdaniem sprzeczna z brzmieniem wytycznych i dowodzi, że Sąd myli „wprowadzenie w życie” porozumień, które jest warunkiem zastosowania art. 81 WE, z surowszym kryterium, którym jest „rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek”, właściwym dla uzasadnienia wagi naruszenia. Wyżej wymieniony wyrok w sprawie Cascades przeciwko Komisji sprzeciwia się zdaniem RZB takiemu rozumowaniu, a ekspertyza ekonomiczna sporządzona przez wnoszące odwołanie udowadnia, że porozumienia obejmujące podstawowe produkty nie miały żadnego wpływu na faktycznie stosowane wymogi.
- 113 BA-CA uważa, że rzeczywiste skutki naruszenia na rynku zostały ocenione w błędny sposób. Wyżej wspomniana ekspertyza ekonomiczna jej zdaniem dowodzi, że spotkania nie wywoływały tego typu skutków na rynku.
- 114 Ponadto BA-CA podnosi, że Sąd naruszył w ramach badania ekspertyzy ekonomicznej zasady dotyczące rozkładu ciężaru dowodu. Wymagając bowiem wykonania takiej ekspertyzy dotyczącej „wszystkich możliwych skutków porozumień i ich wpływu na rynek”, Sąd jej zdaniem przekroczył granice tego, czego można wymagać w zakresie ekspertyzy ekonomicznej mającej udowodnić brak wprowadzenia w życie porozumień i brak związku przyczynowego pomiędzy bankowymi okrągłymi stołami a wpływem na konkurencję na rynku.
- 115 Komisja stwierdza, że ekspertyza ekonomiczna przedstawiona przez banki dotyczyła tylko dwóch produktów bankowych, a nie możliwego wpływu porozumienia na rynek.

Nawet częściowe wprowadzenie w życie porozumienia mającego cel antykonkurencyjny wystarczy, aby wykluczyć możliwość stwierdzenia braku wpływu tego porozumienia na rynek.

ii) Ocena Trybunału

- 116 Należy stwierdzić, że Sąd nie ograniczył się, w celu dokonania oceny wagi naruszenia, do stwierdzenia wprowadzenia kartelu w życie.
- 117 W pkt 285 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził bowiem należycie, iż kartel dotyczący cen miał rzeczywisty wpływ na rynek, i podniósł, że członkowie kartelu powzięli środki zmierzające do powiadomienia klientów o ustalonych cenach, co do których dali pracownikom wskazówki używania ich jako podstawy do negocjacji, następnie członkowie kartelu nadzorowali ich stosowanie przez konkurencję oraz przez własne działy obsługi sprzedaży.
- 118 Następnie, po przeprowadzeniu analizy zawartej w pkt 289–294 zaskarżonego wyroku, Sąd, nie naruszając prawa, doszedł w pkt 295 tego wyroku do wniosku, że „ze względu na liczne niekwestionowane przykłady wprowadzania w życie porozumień, które przedstawia [sporna] decyzja, fakt, że w niektórych przypadkach porozumienia nie były przestrzegane przez jeden lub kilka banków lub że bankom nie udało się utrzymać ustalonego poziomu stóp procentowych lub podnieść ich zyskowności, lub że banki konkurowały między sobą w zakresie określonych produktów, nie wystarczy do obalenia stwierdzenia, że porozumienia zostały wprowadzone w życie i że miały wpływ na rynek”.
- 119 W związku z powyższym trzecia część rozważanego zarzutu powinna zostać oddalona w całości.

d) W przedmiocie części czwartej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny „zasięgu właściwego rynku geograficznego”

i) Argumenty stron

120 RZB zarzuca Sądowi, że nie rozważył w pkt 308–313 zaskarżonego wyroku argumentu, zgodnie z którym wyraźnie i niezaprzeczalnie ograniczony rozmiar terytorium Republiki Austrii wyklucza uznanie stwierdzonego naruszenia za „bardzo ciężkie”. Ponadto rozumowanie przeprowadzone we wspomnianych pkt 308–313 jest sprzeczne z brzmieniem wytycznych i z praktyką decyzyjną Komisji.

121 Komisja odpira zarzuty podniesione przez RZB.

ii) Ocena Trybunału

122 Wbrew temu, co podnosi RZB, Sąd nie zaniechał wydania rozstrzygnięcia w kwestii argumentu opartego na zasięgu właściwego rynku geograficznego. Sąd wyraźnie bowiem przedstawił w pkt 308–313 zaskarżonego wyroku powody, dla których ograniczony rozmiar terytorium Republiki Austrii nie stoi w sprzeczności z zakwalifikowaniem naruszenia jako „bardzo ciężkiego”.

123 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Komisja dysponuje szerokim zakresem swobodnego uznania przy ustalaniu kwoty grzywien i nie jest ona związana ocenami, jakich dokonała wcześniej (zob. ww. wyrok w sprawach połączonych Dansk

Rörindustri i in., pkt 209–213; a także wyrok z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie C-510/06 P Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1843, pkt 82). Wynika z tego, że wnosząca odwołanie nie może powoływać się przed sędzią wspólnotowym na praktykę decyzyjną Komisji.

124 Wreszcie ani wytyczne, ani rozporządzenie nr 17 nie zabraniają, w ramach oceny badania naruszenia, ograniczenia badania właściwego rynku geograficznego do całego lub części danego państwa członkowskiego.

125 W rezultacie należy oddalić część czwartą badanego zarzutu.

e) W przedmiocie części piątej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny skutków selektywnego charakteru dochodzenia na kwalifikację naruszenia oraz na naruszeniu obowiązku uzasadnienia

i) Argumenty stron

126 RZB podnosi dwa argumenty.

127 Po pierwsze, RZB wskazuje na odrzucenie przez Sąd jako niedopuszczalnego jej argumentu, zgodnie z którym uznanie naruszenia za „bardzo ciężkie” jest niespójne z faktem, że Komisja wszczęła postępowanie wyłącznie w stosunku do kilku przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniu.

- 128 Drugi zarzut jest oparty na fakcie, że Sąd naruszył obowiązek uzasadnienia nie odpowiadając na argumenty, według których duża wysokość grzywny, z jednej strony, jest sprzeczna z symbolicznym charakterem postępowania skierowanego ostatecznie przeciwko całemu austriackiemu sektorowi, a, z drugiej strony — prowadzi do zakłóceń konkurencji, ponieważ grzywna została nałożona wyłącznie na 10% banków.
- 129 Komisja uważa, że twierdzenia wnoszącej odwołanie są niczym innym jak tylko powtórzeniem argumentów przedstawionych przez nią przed Sądem Pierwszej Instancji.

ii) Ocena Trybunału

- 130 RZB w swoim pierwszym zarzucie ogranicza się do ponownego przedstawienia argumentów, które uprzednio przywołała przed Sądem, nie wskazując szczegółowo naruszenia prawa, jakiego rzekomo dopuścił się Sąd.
- 131 Należy zaś przypomnieć, że, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, z art. 225 WE, art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości oraz art. 112 § 1 lit. c) regulaminu wynika, że odwołanie musi dokładnie wskazywać zakwestionowane części wyroku, którego uchylenie ma na celu, oraz zawierać argumenty prawne, które szczegółowo uzasadniają to żądanie. Zatem odwołanie, które ogranicza się do powtórzenia lub dosłownego zacytowania argumentów przedstawionych przed Sądem, nie odpowiada wymogom uzasadnienia wynikającym z tych przepisów (zob. wyrok z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-499/03 P Biegi Nahrungsmittel i Commonfood przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1751, pkt 37, 38 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 132 Argument pierwszy należy zatem oddalić.

133 W odniesieniu do drugiego argumentu dotyczącego braku uzasadnienia należy wspomnieć, że wykładnia spoczywającego na Sądzie obowiązku uzasadnienia swych wyroków nie może być dokonywana w ten sposób, iż wynika z niego, że Sąd jest zobowiązany do szczegółowej odpowiedzi na każdy podniesiony przez stronę skarżącą argument (zob. wyroki: z dnia 6 marca 2001 r. w sprawie C-274/99 P Connolly przeciwko Komisji, Rec. s. I-1611, pkt 121, a także z dnia 9 września 2008 r. w sprawach połączonych C-120/06 P i C-121/06 P FIAMM i in. przeciwko Radzie i Komisji, Zb.Orz. s. I-6513, pkt 91).

134 Orzekając zatem w pkt 315 zaskarżonego wyroku, że Komisja słusznie przyjęła jako kryterium przy wyznaczaniu adresatów spornej decyzji dużą częstotliwość ich udziału w najważniejszych okrągłych stołach, co nie sprzeciwia się uznaniu naruszenia za „bardzo ciężkie”, Sąd, który nie był zobowiązany do zbadania innych argumentów, które utraciły zatem znaczenie dla sprawy, wywiązał się z ciężącego na nim obowiązku uzasadnienia.

135 Argument drugi należy zatem oddalić.

136 Część piąta badanego zarzutu jest zatem częściowo niedopuszczalna, a częściowo — bezzasadna.

f) W przedmiocie części szóstej zarzutu, opartej na braku całościowej oceny wagi naruszenia

i) Argumenty stron

¹³⁷ RZB zarzuca Sądowi brak dokonania całościowej oceny wagi naruszenia uwzględniającej wszystkie aspekty wymienione w wytycznych, jak również wszystkie czynniki zewnętrzne, a mianowicie — ekonomiczne znaczenie austriackiego sektora bankowego, brak konieczności zapewnienia skutku odstraszającego i selektywny charakter przeprowadzonego dochodzenia. Wnosząca odwołanie podnosi, że jeżeli Sąd dokonałby takiej analizy, doszedłby do wniosku, iż rozważane naruszenie nie może zostać uznane za „bardzo ciężkie”.

¹³⁸ Komisja uważa, że te twierdzenia są nieuzasadnione.

ii) Ocena Trybunału

¹³⁹ Wbrew temu, co utrzymuje RZB, Sąd uwzględnił zarówno wagę kryteriów wyraźnie wspomnianych w wytycznych, jak i wagę czynników wyraźnie w tychże wytycznych niewymienionych.

¹⁴⁰ Dokonując bowiem oceny wagi naruszenia, Komisja powinna uwzględnić nie tylko szczególne okoliczności danego przypadku, ale również kontekst naruszenia oraz, w celu ustalenia wysokości kwoty grzywny, zapewnić swym działaniom odstraszający skutek, przede wszystkim w odniesieniu do tych typów naruszeń, które mają

szczególnie szkodliwy charakter dla realizacji celów Wspólnoty (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Archer Daniels Midland przeciwko Komisji, pkt 63).

- 141 W zaskarżonym wyroku, a szczególnie w jego pkt 249, 250 i 254, Sąd w szczególności słusznie orzekł, że horyzontalne porozumienie cenowe należy zaliczyć do bardzo poważnych naruszeń nawet w przypadku, gdy nie towarzyszyły mu inne ograniczenia konkurencji, takie jak podział rynku, i że taki kartel, dotyczący tak istotnego sektora, jak sektor bankowy, obejmujący szeroką gamę produktów bankowych i obejmujący większość podmiotów gospodarczych, nie powinien, co do zasady, uniknąć uznania go za bardzo poważne naruszenie bez względu na jego kontekst (zob. podobnie wyrok z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie C-266/06 P Evonik Degussa przeciwko Komisji i Radzie, pkt 104).
- 142 Ponadto Sąd zbadał również inne argumenty wnoszących odwołanie, szczególnie w pkt 254–264 zaskarżonego wyroku. Doszedł jednakże do wniosku, w pkt 264 tego wyroku, że te argumenty nie mogą podważyć stwierdzenia, zgodnie z którym porozumienia „sieci Lombard” stanowią, z racji swojego charakteru, bardzo poważne naruszenie.
- 143 W ten sposób, jak zostało powiedziane w pkt 93 powyżej, Sąd nie naruszył w żaden sposób prawa w tym zakresie. Należy zresztą podnieść, że, w przeprowadzonym przez siebie badaniu wbrew temu, co podnosi RZB, Sąd uwzględnił kryteria wymienione w wytycznych, zgodnie z którymi bardzo ciężkimi naruszeniami są również poziome kartele cenowe, takie jak ten utworzony w niniejszym przypadku.
- 144 Szósta część badanego zarzutu jest zatem bezzasadna.

g) W przedmiocie części siódmej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie przyjętego przez Komisję podziału wnoszących odwołanie na kategorie naruszeń

¹⁴⁵ W ramach siódmej części wnoszące odwołanie przywołują co do zasady pięć argumentów.

i) Argumenty stron

¹⁴⁶ W pierwszym zarzucie dotyczącym braku podstawy prawnej, naruszenia zasad odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności sankcji i równości w wyniku przypisania głównym instytucjom udziałów rynkowych należących do sektora zdecentralizowanego, Erste, RZB i ÖVAG podważają w istocie zasadę przypisywania, w celu dokonania podziału na kategorie, udziałów rynkowych odpowiadających im sektorów zdecentralizowanych.

¹⁴⁷ W tym względzie wnoszące odwołanie podtrzymują po pierwsze, iż Sąd w pkt 356 i 373 zaskarżonego wyroku naruszył prawo, oceniając, że, przypisując im w celu obliczenia grzywny wspomniane udziały w rynku, Komisja nie przypisała im zachowania stanowiącego naruszenie i nałożyła na nie sankcje wyłącznie za „ich własne zachowanie”.

¹⁴⁸ Takie przypisanie sprowadza się zdaniem wnoszących odwołanie w rzeczywistości do przypisania im odpowiedzialności za naruszenia popełnione przez banki ich sektorów zdecentralizowanych ze względu na to, że pozycja na rynku tych sektorów została w pełni uwzględniona w celu obliczenia grzywny.

- 149 Erste, RZB i ÖVAG uważają zatem, że to przypisanie powinno zostać ocenione w świetle kryteriów, które Trybunał przedstawił w kwestii możliwości przypisania odpowiedzialności za naruszenia w ramach grupy spółek, a mianowicie w świetle możliwości kontroli przedsiębiorstwa i istnienia jednej jednostki gospodarczej.
- 150 Komisja podnosi, że decydującym kryterium przy podziale na kategorie jest porównanie rzeczywistej siły rynkowej oparte na stałych związkach banków zdecentralizowanych z ich spółkami wiodącymi.
- 151 Po drugie, Erste twierdzi, że przypisanie spółkom wiodącym udziałów w rynku należących do około 70 austriackich kas oszczędnościowych narusza art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 w związku z pkt 1A akapit szósty wytycznych. Przepis ten uniemożliwia bowiem jej zdaniem przypisanie przedsiębiorstwu udziału w rynku należącego do innych przedsiębiorstw obecnych w tym samym sektorze działalności.
- 152 Erste i RZB również podnoszą, że takie przyznanie narusza zasadę odpowiedzialności osobistej za popełnienie naruszeń w zakresie prawa konkurencji, jak również zasadę proporcjonalności sankcji.
- 153 Wreszcie RZB i ÖVAG twierdzą, że Sąd naruszył również zasadę równości. W tym zakresie RZB zarzuca Sądowi, iż ten porównał, w celu dokonania podziału na kategorie, główne instytucje centralne poszczególnych sektorów zdecentralizowanych do banków scentralizowanych. Sąd powinien był zbadać, czy nie należało przyjąć jedynie części udziałów w rynku posiadanych przez poszczególne sektory, tak aby uwzględnić okoliczność, że gdy bank centralny uczestniczy w okrągłych stołach, to ogranicza się on do przekazywania informacji, ponieważ nie może występować w imieniu banków i nie może udzielić wskazówek w celu wprowadzenia w życie ewentualnych porozumień.

- 154 Komisja przypomina, że przypisanie w spornej decyzji udziałów w rynku zostało oparte nie na szczególnych ustaleniach dotyczących rzeczywistego udziału banków zdecentralizowanych w naruszeniu, lecz jedynie na okoliczności faktycznej polegającej na tym, iż Komisja nałożyła sankcje na spółki wiodące za ich własne zachowanie. Komisja dodaje, że w niniejszym przypadku nie zostało przypisane żadne zachowanie osób trzecich.
- 155 W odniesieniu do RZB Komisja podkreśla, że grzywny nałożone na spółki wiodące nie przekroczyły pułapu 10% obrotu przedsiębiorstwa zgodnie z art. 15 rozporządzenia nr 17.
- 156 Różni się to zatem zdaniem Komisji od sytuacji, w której byłoby niezbędne uwzględnienie całego obrotu grupy, jeżeli spółka wiodąca i banki zdecentralizowane zostałyby uznane za jedną jednostkę gospodarczą.
- 157 Komisja podnosi wreszcie kwestię niedopuszczalności argumentu zmierzającego do zbadania proporcjonalności grzywny, ponieważ Trybunał nie może zastąpić, ze względów słuszności, swoją oceną oceny Sądu.
- 158 Po drugie, Erste i ÖVAG podnoszą, iż Sąd naruszył ich prawo do obrony, orzekając, w pkt 369 zaskarżonego wyroku, że znajdująca się w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów informacja, zgodnie z którą Erste i ÖVAG były spółkami wiodącymi sektora kas oszczędnościowych i sektora banków spółdzielczych, była wystarczająca dla poszanowania ich prawa do obrony.
- 159 Ponadto podnoszą one, że Komisja nie powinna się zadowolić samym ogólnym stwierdzeniem i powinna była zawiadomić przedsiębiorstwa o wnioskach, jakie zamierzała wyciągnąć z wszystkich okoliczności faktycznych dotyczących naruszenia, a w szczególności ze swego zamiaru przypisania im udziałów w rynku ich sektora zdecentralizowanego.

- 160 Po trzecie, Erste, RZB i ÖVAG zarzucają Sądowi niewłaściwą ocenę ich roli i ich funkcji w ramach grup banków.
- 161 Erste podważa ocenę Sądu przedstawioną w pkt 401 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą Erste miała za zadanie „reprezentowanie” sektora kas oszczędnościowych w czasie okrągłych stołów bankowych.
- 162 ÖVAG podnosi, że wbrew temu, co orzekł Sąd, nie miała ona żadnej możliwości nakładania zobowiązań na niezależne banki spółdzielcze i że nie tworzy z nimi jednej jednostki gospodarczej.
- 163 RZB twierdzi, że nie dysponowała „większym doświadczeniem i lepszymi informacjami” w stosunku do innych banków w swoim sektorze zdecentralizowanym wbrew temu, co wskazano w pkt 405 zaskarżonego wyroku. W każdym razie podnosi ona, że stwierdzenia Sądu dotyczące związków, jakie łączyły ją z jej sektorem zdecentralizowanym, nie pozwalały przypisać jej w całości udziałów w rynku tego sektora.
- 164 Wreszcie podnosi ona, że nie posiada porównywalnej ze zdolnością dużych banków zorganizowanych w sposób hierarchiczny zdolności do wyrządzania szkód osobom prywatnym i że nie ma również możliwości korzystania ze spornych praktyk z powodu braku znaczącego indywidualnego udziału w rynku lub udziału w zyskach banków należących do tego sektora.
- 165 Po czwarte, Erste podnosi, że Sąd błędnie potwierdził w pkt 455 i 458 zaskarżonego wyroku ocenę dokonaną przez Komisję w odniesieniu do udziałów w rynku posiadanych przez nią przed połączeniem lub po połączeniu z GiroCredit. Erste uważa, że powinna zostać zaliczona do niższej kategorii.

- 166 Sąd, zdaniem Erste, naruszył więc w pkt 457 zaskarżonego wyroku prawo, rozstrzygając o pozostawieniu jej w pierwszej kategorii. Sąd naruszył również zasady równego traktowania i proporcjonalności, nie rozróżniając, w celu dokonania podziału na kategorie, pomiędzy posiadaniem udziału w rynku w wysokości 30% i w wysokości 17%.
- 167 Komisja podnosi, że mogła umieścić Erste w pierwszej kategorii po jej połączeniu z GiroCredit, bez względu na to, jak duży był dokładny udział w rynku. Ponadto podnosi ona kwestię niedopuszczalności argumentu, że Komisja uwzględniła dwukrotnie udziały w rynku i zachowanie EÖ, a to dlatego, iż Erste w rzeczywistości zmierza do przeprowadzenia ponownej oceny stanu faktycznego.
- 168 Po piąte, ÖVAG podnosi, iż, przyjmując w pkt 401 zaskarżonego wyroku, że wnosząca odwołanie odgrywała „w spotkaniach najważniejszych okrągłych stołów” rolę przedstawiciela niezależnych banków spółdzielczych, Sąd przeinaczył dowody znajdujące się w aktach sprawy. Wymiana informacji oraz działalność ÖVAG w charakterze koordynatora i przedstawiciela zdecentralizowanych banków spółdzielczych nie zostały nigdy dowiedzione.
- 169 Ponadto zdaniem tej spółki Sąd błędnie powołał się na wyrok austriackiego trybunału konstytucyjnego z dnia 23 czerwca 1993 r. przedstawionego przez Komisję w celu uzasadnienia przypisania ÖVAG udziału w rynku banków należących do tego sektora (pkt 392–401 zaskarżonego wyroku). Tym samym Sąd bądź dokonał ustalenia faktycznego, którego niedokładność wynikała z akt sprawy, bądź też przeinaczył materiał dowodowy. W każdym przypadku przekroczył granice przysługującej mu swobody oceny. W replice ÖVAG podkreśla szczególnie istnienie przeinaczenia materiału dowodowego przez Sąd, podnosząc, że to przeinaczenie podlega kontroli Trybunału.
- 170 Na koniec ÖVAG podnosi, że Sąd nie zbadał osobno jej sytuacji, w przeciwieństwie do sytuacji Erste i RZB oraz odpowiadających im sektorów.

171 Komisja podnosi brak wyjaśnień ze strony wnoszącej odwołanie i wnosi o oddalenie zarzutu. Co się tyczy powołania się na wyrok austriackiego trybunału konstytucyjnego, Komisja podważa istnienie jakiegokolwiek przeinaczenia.

ii) Ocena Trybunału

172 W zakresie pierwszego argumentu, co również stwierdził Sąd w pkt 355–357 zaskarżonego wyroku, przypisanie przez Komisję udziałów w rynku banków sektora zdecentralizowanego nie jest przypisaniem stanowiącego naruszenie zachowania tych banków spółkom wiodącym.

173 Należy bowiem odróżnić pierwszą czynność od drugiej w zakresie, w jakim zmierza ona do zapewnienia, tak jak stwierdził Sąd, aby wysokość grzywien nałożonych na spółki wiodące odzwierciedlała we właściwy sposób wagę ich własnego stanowiącego naruszenie zachowania, w tym przypadku zasadniczą rolę, jaką odgrywały w ramach różnych jednostek jako przedstawiciele banków sektora zdecentralizowanego, włączając w to działania zmierzające do obrony interesów tych banków, oraz jako centra wzajemnej wymiany informacji, rolę, która stanowi przesłankę ich rzeczywistego wpływu na postępowanie banków zdecentralizowanych.

174 W celu dokonania oceny wagi tego postępowania należy, zgodnie z pkt 1A akapity czwarty i szósty wytycznych, uwzględnić rzeczywiste ekonomiczne możliwości przedsiębiorstw zakłócenia konkurencji przez te banki, ich właściwe znaczenie i tym samym rzeczywisty wpływ zachowania - stanowiącego naruszenie - na konkurencję.

175 Sąd nie naruszył zatem prawa, orzekając, iż wymaga to również uwzględnienia trwałych więzi strukturalnych wiążących spółki wiodące z bankami sektora zdecentralizowanego, szczególnie w zakresie przedstawicielstwa i wymiany informacji, ponieważ,

z uwagi na te więzi, rzeczywiste możliwości ekonomiczne wymienionych spółek, a zatem ich zdolność do naruszenia reguł konkurencji może być znacznie większa niż zdolność, na którą wskazywałaby wielkość ich obrotu.

176 Jeżeli nie uwzględniono by udziałów w rynku jednostek zdecentralizowanych, to zachodziłoby ryzyko, że odstraszający charakter grzywny jako ogólny wymóg, który, jak to wynika z pkt 1A akapit czwarty wytycznych, powinien być dla Komisji wyznacznikiem podczas obliczania wysokości grzywny, mógłby nie zostać zapewniony.

177 Z powyższych rozważań wynika, iż w celu dokonania oceny podziału na kategorie Sąd nie naruszył prawa, orzekając w pkt 357 zaskarżonego wyroku, że Komisja uwzględniła indywidualne zachowanie spółek wiodących i nie przypisała im postępowania banków ich sektora.

178 Wnoszące odwołanie nie mogą się zatem powołać na nieprzestrzeganie zasad odpowiedzialności osobistej, proporcjonalności sankcji i równości, jak również na pkt 1A akapit szósty wytycznych.

179 Należy oddalić argument pierwszy części siódmej badanego zarzutu.

180 Jeśli chodzi o argument drugi, należy na wstępie go oddalić.

181 Trybunał orzekł bowiem już, że Komisja czyni zadość obowiązkowi poszanowania prawa przedsiębiorstw do bycia wysłuchanym, jeśli wskazuje wyraźnie w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, że zbada, czy należy nałożyć grzywny na

zainteresowane przedsiębiorstwa, i jeśli wymienia zasadnicze okoliczności faktyczne i prawne, które mogą prowadzić do nałożenia grzywny, takie jak waga i czas trwania domniemanego naruszenia i jego dokonanie „umyślnie lub przez niedbalstwo”. W ten sposób Komisja podaje im informacje, które są niezbędne do obrony nie tylko przed stwierdzeniem naruszenia, ale również przed nałożeniem grzywny (zob. ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 428 i przytoczone tam orzecznictwo).

182 W zakresie dotyczącym wysokości przewidywanych grzywien z utrwalonego orzecznictwa wynika, że udzielanie informacji o nich przed umożliwieniem przedsiębiorstwom przedstawienia uwag dotyczących postawionych im zarzutów oznaczałoby uprzedzenie w sposób niewłaściwy decyzji Komisji (zob. ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 434 i przytoczone tam orzecznictwo).

183 Z powyższego wynika zatem, iż Sąd słusznie mógł orzec w pkt 369 zaskarżonego wyroku, że te wymogi zostały w danym przypadku spełnione, ponieważ Komisja wskazała w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, iż Erste, RZB i ÖVAG były spółkami wiodącymi dla poszczególnych sektorów, a zatem taka wskazówka była wystarczająca dla poszanowania prawa do obrony wnoszących odwołanie.

184 W odniesieniu do trzeciego argumentu należy podnieść, że Sąd zbadał w pkt 389–408 zaskarżonego wyroku ocenę okoliczności faktycznych dokonaną przez Komisję w spornej decyzji w zakresie dotyczącym roli odgrywanej przez banki centralne spółek wnoszących odwołanie.

185 Wnoszące odwołanie zmierzają w rzeczywistości po prostu do przeprowadzenia ponownej oceny okoliczności faktycznych, które nie mogą być rozważane w ramach odwołania.

186 Należy zatem oddalić trzeci argument.

187 W ramach czwartego argumentu, w którym Erste utrzymuje, że Sąd niesłusznie podtrzymał umieszczenie jej w pierwszej kategorii i w ten sposób naruszył zasady równego traktowania i proporcjonalności, należy przypomnieć, iż, chociaż w ramach odwołania Trybunał nie może, ze względów słuszności, zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa wspólnotowego, to jednak przy ustalaniu kwoty tych grzywien korzystanie z tego uprawnienia nie może prowadzić do dyskryminacji pomiędzy przedsiębiorstwami, które wzięły udział w porozumieniu lub uzgodnionej praktyce sprzecznych z art. 81 ust. 1 WE (wyrok z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-411/04 P Salzgitter Mannesmann przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-959, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).

188 W pkt 457 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał zarzut Erste w następujący sposób:

„Jeśli chodzi o zarzut, zgodnie z którym udział [grupy] BA w rynku, który osiągał 12–13%, został omyłkowo włączony do udziału sięgającego 30%, jaki [sporna] decyzja przypisała jednostce ustanowionej przez spółkę wiodącą i kasy oszczędnościowe, należy stwierdzić, że po odjęciu udziału rynkowego [grupy] BA, pozostały udział w rynku w wysokości 17–18% w dalszym ciągu uzasadniałby zaliczenie w pierwszej kategorii, ponieważ jest on oczywiście bliższy wartości wytycznej wynoszącej 22% niż tej wynoszącej 11% dla drugiej kategorii. W konsekwencji zarzut ten musi zostać oddalony w ramach kontroli legalności decyzji Komisji, biorąc pod uwagę, że nawet gdyby był on zasadny, nie mógłby podważyć sentencji [spornej] decyzji. Ponadto Sąd ocenia, w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, że umieszczenie Erste w pierwszej kategorii jest uzasadnione, z uwagi na ustalenie właściwej wysokości grzywny”.

189 W tym zakresie należy wyjaśnić, że, jeśli chodzi o podział członków kartelu na różne kategorie, pociągający za sobą zryczałtowanie kwot wyjściowych dla przedsiębiorstw należących do tej samej kategorii, Sąd w pkt 424 zaskarżonego wyroku stwierdził:

„W tym przypadku Komisja nie ustaliła precyzyjnych progów dla pięciu utworzonych kategorii, ale w swojej odpowiedzi na skargę wskazała »wartości wytyczne«, wokół których sytuują się udziały rynkowe przedsiębiorstw zaliczonych do tej samej kategorii. Co się tyczy kategorii od pierwszej do czwartej, różnice pomiędzy poszczególnymi wartościami wytycznymi są spójne i obiektywnie uzasadnione. W istocie bowiem wartość wytyczna dla drugiej i czwartej kategorii odpowiada połowie wartości z kategorii wyższej i podobnie rzecz ma się w przypadku odpowiadającej im kwoty wyjściowej”.

190 Z akt sprawy wynika, że w niniejszym przypadku kategorie zostały określone w oparciu o udziały w rynku posiadane przez każdą spółkę i że wartości wytyczne zostały ustalone na około 22%, 11%, 5,5%, 2,75% i mniej niż 1% dla ostatniej kategorii.

191 Sąd zatem słusznie stwierdził, że bez względu na to, jaki byłby udział w rynku należący do Erste, a mianowicie, czy byłoby to 17–18% czy 30%, pasuje się ona na wysokości wartości wytycznej 22%, co pociąga zakwalifikowanie przedsiębiorstwa do pierwszej kategorii.

192 Ponadto treść wytycznych dotycząca kwoty grzywien, jakie mogą być nałożone na przedsiębiorstwa uczestniczące w kartelu, nie określa arytmetycznej metody obliczania tych grzywien (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 266 i przytoczone tam orzecznictwo).

193 Z powyższych rozważań wynika, że Sąd nie naruszył prawa, utrzymując, w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, zakwalifikowanie Erste w pierwszej kategorii.

- 194 Należy zatem oddalić argument czwarty części siódmej badanego zarzutu.
- 195 Jeśli chodzi o piąty argument, należy, po pierwsze, oddalić argument ÖVAG, zgodnie z którym Sąd nie zbadał jej sytuacji.
- 196 W pkt 389–408 zaskarżonego wyroku Sąd zbadał bowiem całościowo związki istniejące pomiędzy spółkami wiodącymi a ich sektorem zdecentralizowanym i w odniesieniu do ÖVAG w pkt 400 tego wyroku w szczególności stwierdził, że ÖVAG potwierdza świadczenie na rzecz banków należących do jej sektora usług dotyczących funkcji, których te banki nie mogły pełnić same z racji ich niewielkich rozmiarów oraz z braku odpowiednich środków finansowych.
- 197 W odniesieniu do wyroku austriackiego trybunału konstytucyjnego Sąd w pkt 393 zaskarżonego wyroku wspomniał o okolicznościach zwrócenia się do tego trybunału konstytucyjnego i przeanalizował dokonany przez ten Sąd opis roli głównych instytucji centralnych oraz ich związków z bankami zdecentralizowanymi. W szczególności podniósł, że, zdaniem trybunału konstytucyjnego, ściśle powiązana ze sobą sieć, oparta na prawach i obowiązkach rozwijała się przez kilkadziesiąt lat, a stwierdzenie to dotyczyło nie tylko sektora Raiffeisen, o którym mowa w tym wyroku, ale również sektora banków spółdzielczych i sektora kas oszczędnościowych.
- 198 W tym kontekście należy zauważyć, że formułowane przez ÖVAG twierdzenia dotyczące ustalenia nieprawdziwych okoliczności faktycznych, przeinaczenia dowodów i przekroczenia granic swobody oceny sprowadzają się do podważania dokonanej przez Sąd oceny stanu faktycznego przedstawionego w środku dowodowym dostarczonym przez stronę.
- 199 Zatem wyłącznie do Sądu należy ocena wartości, jaką należy przyznać dowodom, które zostały mu przedstawione, przy czym ta ocena nie stanowi — z wyjątkiem przypadków

ich przeinaczenia — kwestii prawnej podlegającej jako taka kontroli Trybunału (zob. wyrok z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-113/04 P Technische Unie przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8831, pkt 83 i przytoczone tam orzecznictwo).

200 W tym zakresie wystarczy stwierdzić, że ÖVAG nie przedstawiła dowodów na istnienie przeinaczenia, na które szczególnie się powołuje.

201 Podobnie ma się sprawa z przeinaczeniem dowodów, którego, zdaniem wnoszącej odwołanie, Sąd dopuścił się w pkt 401 zaskarżonego wyroku.

202 Argument piąty części siódmej badanego zarzutu należy zatem oddalić w całości.

203 W konsekwencji należy oddalić w całości siódmą część badanego zarzutu, jak również cały zarzut oparty na naruszeniu prawa przy dokonywaniu oceny wagi naruszenia.

2. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa, na braku uzasadnienia i na przeinaczeniu środków dowodowych w zakresie istnienia okoliczności łagodzących

204 Ten zarzut jest w istocie podzielony na trzy części.

a) W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa, na przeinaczeniu dowodów i na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia w zakresie biernej roli ÖVAG

i) Argumenty stron

205 ÖVAG podważa zaskarżony wyrok w zakresie, w jakim Sąd oddalił wszystkie argumenty dotyczące nieuwzględnienia okoliczności łagodzących.

206 W pierwszym argumencie ÖVAG zarzuca Sądowi poprzestanie na powtórzeniu treści wytycznych bez zbadania okoliczności sprawy, a zwłaszcza wyjątkowej roli, jaką spółka ta odgrywała w „klubie Lombard”.

207 W drugim zarzucie ÖVAG podnosi, że Sąd naruszył prawo w pkt 483 zaskarżonego wyroku, opierając swą ocenę na kryterium uczestnictwa banków w okrągłych stołach, które zostało również wykorzystane w ramach podziału banków na kategorie. W ten sposób Sąd połączył kwestię podziału banków na kategorie w zależności od ich znaczenia na rynku z zagadnieniem uznania istnienia okoliczności łagodzącej. Zdaniem zaś wnoszącej odwołanie uznanie istnienia okoliczności łagodzącej nie powinno być uzależnione od „sporadycznego” charakteru udziału przedsiębiorstwa w zebraniach. Wytyczne zobowiązują Komisję do zróżnicowania oceny odgrywanych przez przedsiębiorstwa ról, a nie do manichejskiej oceny typu „wszystko albo nic”.

208 W trzecim argumencie ÖVAG powołuje się na przeinaczenie środków dowodowych, którego jej zdaniem dopuścił się Sąd przy przedstawieniu okoliczności sprawy i okoliczności faktycznych wynikających z akt dotyczących jej udziału w kartelu. ÖVAG nigdy bowiem nie utrzymywała, jakoby dystansowała się od kartelu, lecz stale podkreślała skromną rolę, jaką w nim odgrywała (pkt 484 zaskarżonego wyroku).

- 209 W czwartym argumencie opartym na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia ÖVAG podnosi, że analiza zawarta w pkt 485 i 486 zaskarżonego wyroku jest wewnętrznie sprzeczna w zakresie, w jakim uznaje ją za „duży bank” i za „przedstawiciela sektora”, podczas gdy Komisja nawet nie przeprowadziła żadnej kontroli w jej pomieszczeniach, wnosząca odwołanie nie należała do „ściśłego grona banków” oraz brała udział tylko w ograniczonej liczbie spotkań.
- 210 Komisja uważa, że te argumenty są bez znaczenia dla niniejszej sprawy z uwagi na fakt, iż zadaniem Trybunału nie jest zastępowanie, ze względów słuszności, własną oceną oceny Sądu.

ii) Ocena Trybunału

- 211 Powołując się w pkt 482 i 486 zaskarżonego wyroku na orzecznictwo dotyczące, z jednej strony, okoliczności wskazujących na bierną rolę przedsiębiorstwa w ramach kartelu i, z drugiej strony, na udział przedsiębiorstwa w jednym lub w wielu zebraniach oraz badając w pkt 483–485 i 487–489 zaskarżonego wyroku sposób, w jaki Komisja uwzględniła postępowanie każdego z przedsiębiorstw, Sąd nie ograniczył się do zwykłego powtórzenia wytycznych, lecz, przeciwnie, dokonał dokładnego badania okoliczności faktycznych przywołanych przez ÖVAG.
- 212 Zatem argument pierwszy części pierwszej powinien zostać oddalony.
- 213 W odniesieniu do naruszenia prawa, jakiego miał się dopuścić Sąd w pkt 483 zaskarżonego wyroku, należy przypomnieć, iż Trybunał orzekł, że przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność z powodu naruszenia art. 81 ust. 1 WE, gdy uczestniczyło

w tych spotkaniach i znało ich cel, nawet jeśli potem nie zastosowało w praktyce środków ustalonych podczas tych spotkań (zob. wyrok z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji*, Rec. s. I-8375, pkt 509).

- 214 Stwierdzając w pkt 483 zaskarżonego wyroku, że Komisja wybrała dane banki na adresatów spornej decyzji z uwagi na ich częsty udział w najważniejszych okrągłych stołach, Sąd nie naruszył w żaden sposób prawa.
- 215 Tak samo, wbrew temu, co twierdzi ÖVAG, wspomniane kryterium jest odmienne od kryterium użytego w celu dokonania podziału banków na kategorie. W tej bowiem ostatniej sytuacji przyjęto kryterium wymienione w pkt 1A akapit szósty wytycznych dotyczące gospodarczych możliwości banków.
- 216 Orzekając w pkt 487 zaskarżonego wyroku, że rozróżnienie pomiędzy bankami, które mogło wynikać z ról, jakie odgrywały w ramach okrągłych stołów, „zostało już wzięte pod uwagę w ramach przydziału banków do różnych kategorii”, Sąd nie popełnił żadnego błędu co do prawa. Przed dokonaniem bowiem tego stwierdzenia wprowadził on rozróżnienie między bankami, które odegrały najważniejszą rolę w ramach okrągłych stołów, a ich pozycją na rynku, aby dojść do wniosku, że chodziło o te same banki.
- 217 W związku z powyższym należy oddalić argument drugi części pierwszej badanego zarzutu.
- 218 Co się tyczy trzeciego zarzutu, należy stwierdzić, że wnosząca odwołanie nie przedstawia żadnego dowodu, który mógłby dowieść istnienia przeinaczenia materiału dowodowego.

219 W związku z tym należy oddalić trzeci zarzut części pierwszej badanego zarzutu.

220 W odniesieniu do zarzutu czwartego należy stwierdzić, jak podnosi Komisja, że twierdzenia wnoszącej odwołanie dotyczące charakteru okoliczności łagodzących zostały podniesione po raz pierwszy dopiero na etapie postępowania odwoławczego.

221 Zatem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dopuszczenie, aby strona po raz pierwszy podniosła przed Trybunałem zarzut, którego nie podniosła przed Sądem, oznaczałoby, że dopuszcza się, aby Trybunał, którego właściwość w zakresie odwołania ma charakter ograniczony, rozpoznał spór, który wykracza poza granice sporu rozpatrzonego przez Sąd. W ramach odwołania właściwość Trybunału ogranicza się zatem do zbadania dokonanej przez Sąd oceny zarzutów, które zostały przed nim podniesione (zob. ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 165).

222 Twierdzenia te zatem są niedopuszczalne na etapie postępowania odwoławczego.

223 W rezultacie należy oddalić w całości część pierwszą badanego zarzutu.

b) W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu prawa w zakresie udziału władz publicznych w okrągłych stołach bankowych

i) Argumenty stron

224 BA-CA utrzymuje, że Sąd naruszył prawo, nie uwzględniając w pkt 505 zaskarżonego wyroku udziału władz publicznych jako okoliczności łagodzącej.

225 Z praktyki decyzyjnej Komisji i z orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że tolerowanie zachowania przez krajowego ustawodawcę lub przez władze publiczne stanowi okoliczność łagodzącą i uzasadnia zatem obniżenie wysokości kwoty grzywny, niezależnie od rozmiaru uczestniczących w kartelu przedsiębiorstw.

226 W szczególności BA-CA zarzuca Sądowi, iż ten orzekł w pkt 505 zaskarżonego wyroku, że tolerowanie naruszenia przez władze publiczne nie może zostać uwzględnione „mając na uwadze środki, jakimi dysponują banki, aby zdobyć precyzyjne i prawidłowe informacje prawne”. Z jednej strony warunek ten nie jest zgodny z orzecznictwem Trybunału, w szczególności z wyrokiem z dnia 9 września 2003 r. w sprawie C-198/01 CIF, Rec. s. I-8055, pkt 57. Z drugiej strony taki warunek prowadzi do dyskryminacji na szkodę niektórych przedsiębiorstw ze względu na ich przedmiot działalności.

227 Komisja podnosi w pierwszej kolejności, iż twierdzenia te są niedopuszczalne ze względu na to, że polegają na powtórzeniu okoliczności faktycznych przedłożonych Sądowi. Tytułem ewentualnym twierdzi ona, że te twierdzenia są bezpodstawne.

ii) Ocena Trybunału

228 W pkt 505 zaskarżonego wyroku Sąd stwierdził:

„Jeśli chodzi o udział niektórych organów władzy publicznej ([austriacki bank narodowy], ministerstwo finansów i Wirtschaftskammer) w spotkaniach, elementy wskazane przez skarżące nie są wystarczające do umotywowania uzasadnionej wątpliwości co do tego, czy w świetle wspólnotowego prawa konkurencji spotkania okrągłych stołów noszą znamiona naruszenia. Chociaż w pewnych okolicznościach nie jest wykluczone, że prawo krajowe lub zachowanie organów krajowych mogą stanowić okoliczności łagodzące (zob. analogicznie ww. w pkt 258 wyrok w sprawie CIF, pkt 57), to przyzwolenie lub tolerowanie naruszenia przez władze austriackie nie powinny być brane pod uwagę w niniejszym przypadku, w szczególności mając na uwadze środki, jakimi dysponują banki, aby zdobyć precyzyjne i prawidłowe informacje prawne”.

229 Pierwsze zdanie wymienionego punktu stanowi dokonaną przez Sąd ocenę okoliczności faktycznych, które nie mogą zostać podważone na etapie postępowania odwoławczego.

230 W odniesieniu do drugiego zdania wspomnianego punktu należy na wstępie stwierdzić, że Sąd nie naruszył prawa.

231 Z jednej strony, wbrew temu, co utrzymuje BA-CA, w ww. wyroku w sprawie CIF przedstawione pytanie prejudycjalne dotyczyło, w ramach stosowania art. 81 WE, roli krajowego organu ochrony konkurencji, w przypadku gdy kartel został ustanowiony krajowymi przepisami, które dają mu podstawę prawną albo wzmacniają skutki tego kartelu, lub jest przez takie przepisy uprzywilejowany. Trybunał orzekł w pkt 57 tego wyroku, że „przy określaniu wysokości sankcji postępowanie danych przedsiębiorstw

może zostać ocenione w świetle okoliczności łagodzących, którymi są krajowe ramy prawne”. Wynika z tego, że wyrok w sprawie CIF nie dotyczył w żadnym stopniu udziału władz publicznych w kartelu.

232 Ponadto, jak podkreślił to rzecznik generalny w pkt 404 swej opinii, ustawa austriacka zezwalająca instytucjom bankowym na dokonywanie uzgodnień została uchylona najpóźniej z dniem 1 stycznia 1994 r. bądź na rok przed okresem trwania naruszenia, objętym sporną decyzją.

233 Z drugiej strony BA-CA nie może powoływać się na naruszenie zasady równego traktowania. Trybunał bowiem kilkakrotnie orzekł, że wcześniejsza praktyka decyzyjna Komisji nie stanowi ram prawnych dla grzywien w zakresie konkurencji i że decyzje dotyczące innych spraw mają jedynie charakter informacyjny, jeżeli chodzi o istnienie dyskryminacji (zob. wyrok z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-167/04 P JCB Service przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8935, pkt 205).

234 Z powyższego wynika, że należy oddalić argumenty podniesione przez BA-CA i tym samym drugą część badanego zarzutu.

c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie publicznego charakteru spotkań

i) Argumenty stron

235 BA-CA utrzymuje, że w pkt 506 zaskarżonego wyroku Sąd naruszył prawo nie uznawszy faktu powszechnej wiedzy o działalności okrągłych stołów jako okoliczności uzasadniającej przyznanie jej obniżki grzywiny.

236 Po pierwsze, Sąd naruszył zasady dotyczące rozkładu ciężaru dowodu, nie badając treści dokumentów przedstawionych przez BA-CA, które dowodziły powszechnej wiedzy o celu i treści spotkań okrągłych stołów.

237 Po drugie, Sąd błędnie zaprezentował okoliczności faktyczne przedstawione przez BA-CA w zakresie, w jakim nie utrzymywała ona dokładnie, iż fakt powszechnej wiedzy o okrągłych stołach dowodzi, że są one zgodne z prawem.

238 Po trzecie, jej zdaniem Sąd wyszedł poza to, czego można wymagać, uznając, że, aby można było przyznać obniżkę grzywny, opinia publiczna powinna mieć pełną wiedzę o rozmowach toczonych w ramach okrągłych stołów

239 Komisja uważa, że te twierdzenia są niedopuszczalne i, ewentualnie, nieuzasadnione. Twierdzi ona, że nie istnieje żadne orzecznictwo, zgodnie z którym członkowie kartelu mogą uważać swe praktyki za zgodne z prawem z tego powodu, iż niektóre zachowania są powszechnie znane. Gdyby tak było, wystarczyłoby podać niektóre praktyki do wiadomości publicznej w celu uniknięcia w ten sposób sankcji pieniężnych. W tym zakresie Sąd wyraźnie wyjaśnił, że powszechna wiedza nie ma rozstrzygającego znaczenia.

ii) Ocena Trybunału

240 Jeśli chodzi o dwa pierwsze twierdzenia, należy je oddalić, ponieważ BA-CA nie przedstawiła dowodów niezbędnych do zbadania, czy doszło do przeinaczenia materiału dowodowego użytego przez Sąd w ustaleniach, jakich dokonał w pkt 506 zaskarżonego wyroku.

241 Co się tyczy trzeciego twierdzenia, należy stwierdzić, iż Sąd nie przyjął, że opinia publiczna powinna być doskonale poinformowana o działalności karteli, a jedynie że kartel powinien być powszechnie znany w całej swojej skali. Należy zatem oddalić to twierdzenie jako bezzasadne.

242 Z powyższego wynika, że należy oddalić część trzecią niniejszego zarzutu i tym samym całość zarzutu opartego na naruszeniu prawa, na braku odpowiedniego uzasadnienia i na przeinaczeniu środków dowodowych w zakresie istnienia okoliczności łagodzących.

3. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu komunikatu w sprawie współpracy

243 Ten zarzut dzieli się w istocie na dwie części.

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na tym, że Sąd nie ocenił prawidłowo zakresu swobodnego uznania Komisji

i) Argumenty stron

244 BA-CA utrzymuje, że Sąd nie dokonał prawidłowej oceny zakresu swobodnego uznania, jaki posiada Komisja przy stosowaniu komunikatu w sprawie współpracy, oraz nie ocenił prawidłowo granic sprawowanej przez siebie kontroli sądowej.

245 Część D komunikatu w sprawie współpracy nie pozostawia bowiem zdaniem wnoszącej odwołanie Komisji żadnego zakresu swobodnego uznania w zakresie kwestii, z jednej strony, czy informacje przedstawione przez przedsiębiorstwo ułatwiły zadanie Komisji a, z drugiej strony, czy należy przyznać obniżkę grzywny przedsiębiorstwu współpracującemu z Komisją. Powołanie się na ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji również nie może jej zdaniem uzasadniać istnienia nieograniczonej swobody uznania Komisji. Ponadto wbrew temu, co Sąd orzekł w pkt 532 zaskarżonego wyroku, ocena współpracy ze strony przedsiębiorstwa podlega nieograniczonemu prawu orzekania Sądu.

246 Komisja uważa, że twierdzenia ÖVAG są błędne.

ii) Ocena Trybunału

247 Należy na wstępie oddalić część pierwszą niniejszego zarzutu.

248 W pkt 394 ww. wyroku w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji Sąd orzekł bowiem, że Komisja korzysta ze swobodnego uznania w celu ustalenia, czy informacje lub dokumenty dobrowolnie dostarczone przez przedsiębiorstwa ułatwiły jej zadanie i czy należy przyznać przedsiębiorstwu obniżkę grzywny na podstawie przepisów części D pkt 2 tego komunikatu.

249 Sąd nie naruszył zatem prawa, orzekając w pkt 532 zaskarżonego wyroku, że taka ocena Komisji stanowi przedmiot jedynie ograniczonej kontroli.

250 W związku z powyższym należy oddalić pierwszą część badanego zarzutu jako bezzasadną.

b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa przy stosowaniu komunikatu w sprawie współpracy

i) W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu prawa w zakresie dotyczącym wymogu „wartości dodanej” współpracy oraz na naruszeniu zasady równości traktowania

— Argumenty stron

251 RZB i BA-CA podnoszą, iż Sąd naruszył prawo, orzekając w pkt 553 zaskarżonego wyroku, że Komisja może uzależnić możliwość obniżenia kwoty grzywny od spełnienia wymogu, aby współpraca wносиła „wartość dodaną”.

252 BA-CA podnosi również, że, stosując to kryterium, Sąd naruszył zasadę równości traktowania. Poszanowanie tej zasady powinno doprowadzić do przyznania jej znacznie większej obniżki kwoty grzywny ze względu na to, że jej współpraca miała większe znaczenie i jakościowo przewyższała współpracę z innymi bankami.

— Ocena Trybunału

- 253 W związku z tym, że pierwszy argument jest wyłącznie powtórzeniem tego samego argumentu przedstawionego przed Sądem, jest on niedopuszczalny w ramach postępowania odwoławczego.
- 254 W odniesieniu do drugiego argumentu należy przypomnieć, że przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest, z jednej strony, zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił, w sposób prawnie właściwy, wszystkie czynniki istotne dla wagi określonego zachowania w świetle art. 81 WE i art. 15 rozporządzenia nr 17 oraz, z drugiej strony, zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych przez wnoszącą odwołanie w celu uchylecia lub obniżenia grzywny (zob. ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 244 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 255 Natomiast jeśli chodzi o wysokość obniżki grzywny, Trybunał nie może zastąpić swą oceną oceny Sądu, który orzeka w ramach nieograniczonego prawa orzekania (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 245).
- 256 W tym zakresie należy podnieść, iż w pkt 553–557 zaskarżonego wyroku Sąd przeprowadził analizę, a następnie stwierdził, że wartość dodana dokumentów przedstawionych przez wnoszące odwołanie nie uzasadniała większej obniżki kwoty grzywien. Taka ocena okoliczności faktycznych należy do wyłącznej właściwości Sądu, w związku z czym Trybunał nie może, zgodnie z przytoczonym już w niniejszym wyroku orzecznictwem, zastąpić swą oceną oceny Sądu.
- 257 W związku z powyższym ten zarzut należy uznać za niedopuszczalny ze względu na to, że za jego pomocą wnosząca odwołanie zmierza do ponownego zbadania obniżki grzywny.

ii) W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu prawa w ramach badania zakresu współpracy ze strony przedsiębiorstw, na naruszeniu zasady równego traktowania, zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, zasady poszanowania prawa do obrony oraz na niewystarczającym charakterze uzasadnienia

258 Zarzut dzieli się co do istoty na sześć części.

— W przedmiocie części pierwszej drugiego zarzutu

Argumenty stron

259 Po pierwsze, powołując się na sprzeczne uzasadnienia, RZB podnosi, iż Sąd nie wyciągnął odpowiednich wniosków z faktu, że niektóre odpowiedzi udzielone Komisji były nie tylko dobrowolne (pkt 542 zaskarżonego wyroku), lecz wykraczały również poza zakres żądania Komisji o udzielenie informacji (pkt 552 zaskarżonego wyroku).

260 Po drugie, RZB zarzuca Sądowi, iż stanowisko przyjęte przezeń w pkt 541 zaskarżonego wyroku skutkuje pozwoleniem Komisji na kierowanie do przedsiębiorstw, co do których sądzi, że uczestniczą one w kartelu, bardzo niejasno sformułowanych żądań udzielenia informacji pociągających za sobą konsekwencje dla tych przedsiębiorstw, które nie odpowiedzą na te żądania. Tym samym Komisja może wywierać na te przedsiębiorstwa przemożną presję, kierując do nich jedynie zestaw standardowych pytań prowadzących do świadczenia przeciwko sobie samym. Takie rozumowanie narusza prawa do obrony wspomnianych wyżej przedsiębiorstw, jakie zostały przyjęte w wyżej wymienionym wyroku w sprawie 374/87 Orkem przeciwko Komisji, Rec. s. 3283, pkt 32.

261 RZB wyjaśnia, że to orzecznictwo nie zostało zakwestionowane zasadą ustanowioną przez Trybunał w wyroku z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-301/04 P Komisja przeciwko SGL Carbon, Zb.Orz. s. I-5915, pkt 48, ponieważ podniesione w tamtym wyroku zagadnienia były lepiej sformułowane i bardziej konkretne niż w niniejszej sprawie.

262 Zdaniem Komisji RZB nie uwzględniła faktu, że Komisja może wziąć pod uwagę informacje uzyskane w ramach dobrowolnej współpracy w rozumieniu komunikatu w sprawie współpracy tylko wtedy, gdy ułatwiają one zadanie Komisji polegające na stwierdzeniu i ukaraniu naruszenia oraz polegają na prawdziwej współpracy. Tymczasem informacje dostarczone przez RZB opisywały zdaniem tej instytucji wyłącznie kontekst historyczny „sieci Lombard” oraz treść spotkań członków kartelu, czyli te dowody, które były już w posiadaniu Komisji. Zabrakło zatem niezbędnego elementu „wartości dodanej”.

263 Ponadto Komisja podkreśla, że w czasie przesłuchiwania wnoszących odwołanie była ona poinformowana, iż w czasie wielu spotkań okrągłych stołów były omawiane wszystkie produkty bankowe i że stoły te stanowiły jedną sieć, wobec czego ramy naruszenia, a więc przedmiot dochodzenia, były wyraźnie określone, szczególnie jeśli chodzi o tożsamość przedsiębiorstw uczestniczących w okrągłych stołach, charakter naruszenia oraz przedmiot porozumień.

264 Wreszcie Komisja wyjaśnia, że pytania dotyczyły wszystkich okrągłych stołów odbywających się regularnie, wobec czego przedsiębiorstwa nie musiały wybierać lub oceniać spotkań mogących stanowić naruszenie art. 81 WE.

Ocena Trybunału

265 Jeśli chodzi o pierwszy argument, wbrew temu, co utrzymuje RZB, Sąd nie zaprzeczył sam sobie, gdy w pkt 542 zaskarżonego wyroku stwierdził, iż „z motywu 546 [spornej] decyzji wynika, że Komisja uznała dobrowolny charakter odpowiedzi na pytania

dotyczące treści tajnych spotkań okrągłych stołów”, a w pkt 552 tego wyroku, iż „Komisja uznała, w motywie 553 [spornej] decyzji, że banki dobrowolnie dostarczyły, w ramach wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych, informacje wykraczające poza żądany zakres”.

- 266 Pierwsze stwierdzenie dotyczy bowiem przekazywania dokumentów i informacji w ramach żądania udzielenia informacji skierowanego przez Komisję do banków w dniu 21 września 1998 r. w postępowaniu przewidzianym w art. 11 ust. 2–4 rozporządzenia nr 17.
- 267 Drugie stwierdzenie dotyczy natomiast treści wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych przedstawionego przez banki w czasie postępowania wstępnego, lecz po udzieleniu przez nie odpowiedzi na wyżej wspomniane żądanie udzielenia informacji.
- 268 Ponadto Sąd słusznie orzekł w pkt 545 zaskarżonego wyroku, że „zawsze podobnie byłoby w przypadku odmiennej oceny kwestii dobrowolnego charakteru przekazania [tych] dokumentów”, skoro Komisja już udzieliła obniżki grzywien o 10%.
- 269 Wynika z tego, że pierwszy argument pierwszej części drugiego zarzutu należy oddalić.
- 270 Co się tyczy drugiego argumentu dotyczącego poszanowania prawa do obrony, należy na wstępie przypomnieć, że poszanowanie prawa do obrony we wszelkich postępowaniach, które mogą doprowadzić do nałożenia sankcji, w szczególności grzywny lub okresowej kary pieniężnej, stanowi podstawową zasadę prawa wspólnotowego, którą należy respektować także w postępowaniu administracyjnym (zob. wyrok z dnia 29 czerwca 2006 r. w sprawie C-308/04 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5977, pkt 94).

- 271 Choć dla zapewnienia skuteczności art. 11 ust. 2 i 5 rozporządzenia nr 17 Komisja jest uprawniona do zobowiązania przedsiębiorstwa do dostarczenia wszelkich niezbędnych informacji dotyczących okoliczności faktycznych, o których może ono wiedzieć, i w razie konieczności, do przedstawienia jej posiadanych dokumentów dotyczących tych okoliczności, nawet jeśli tego rodzaju informacje i dokumenty mogą służyć do ustalenia względem tego lub innego przedsiębiorstwa, że miało miejsce zachowanie antykonkurencyjne, to nie może jednak ona w ramach decyzji w zakresie żądania o udzielenie informacji naruszać prawa do obrony przyznanego przedsiębiorstwu (ww. wyrok w sprawie Orkem przeciwko Komisji, pkt 34).
- 272 Jednakże w niniejszym przypadku wystarczy stwierdzić, że Komisja nigdy nie wydała „decyzji” w rozumieniu art. 11 ust. 2 i 5 rozporządzenia nr 17. Należy zatem oddalić argument oparty na okoliczności, że Sąd nie uwzględnił w pkt 541 zaskarżonego wyroku orzecznictwa wynikającego z ww. wyroku w sprawie Orkem przeciwko Komisji.
- 273 Należy zatem oddalić drugi argument, jak również całość pierwszej części drugiego zarzutu.

— W przedmiocie części drugiej drugiego zarzutu, opartej na naruszeniach prawa w zakresie oceny wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych

Argumenty stron

- 274 Po pierwsze, RZB i BA-CA utrzymują, że Sąd naruszył prawo, uznając w pkt 556 zaskarżonego wyroku, iż wyjaśnienia kontekstowe związane z praktykami sprzecznymi z prawem konkurencji nie mogą być uznane za współpracę przy postępowaniu w rozumieniu komunikatu w sprawie współpracy, gdyż mogą stanowić środek obrony przedsiębiorstw. Według BA-CA nie istnieje żadna zasada prawna, zgodnie z którą dokument wykorzystywany przez strony w celu ich obrony nie może jednocześnie

dostarczać Komisji cennych i użytecznych pod względem merytorycznym informacji, które przyczyniają się do stwierdzenia naruszenia.

- ²⁷⁵ Po drugie, RZB podnosi, że analiza Sądu jest niewłaściwa, ponieważ rozumowanie Komisji jest sprzeczne z jej własną praktyką decyzyjną. Wnosząca odwołanie powołuje się w tym zakresie na rozdział II część A pkt 9 lit. a) i na rozdział IV obwieszczenia Komisji w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. 2006, C 298, s. 17).
- ²⁷⁶ Po trzecie, BA-CA utrzymuje, iż Sąd naruszył prawo, orzekając, że Komisja mogła w trakcie oceny użyteczności dobrowolnej współpracy banków uwzględnić okoliczność faktyczną, iż nie dostarczyły jej one, łącznie ze wspólnym oświadczeniem dotyczącym okoliczności faktycznych, „wszystkich dokumentów dotyczących okrągłych stołów”.
- ²⁷⁷ Zdaniem BA-CA żadna podobna zasada nie istnieje. Ponadto uwzględniając zakres naruszenia, BA-CA potrzebowała dłuższego czasu, aby móc dostarczyć dokumenty.
- ²⁷⁸ Po czwarte, BA-CA podnosi, że zaskarżony wyrok zawiera jeszcze jedną sprzeczność. Wspólne oświadczenie dotyczące okoliczności faktycznych przyczyniło się bowiem zdaniem wnoszącej odwołanie do stwierdzenia naruszenia, a Sąd nie przyznał żadnego obniżenia grzywiny na jej korzyść.

Ocena Trybunału

- 279 Sąd słusznie orzekł, nie naruszając prawa ani nie przecząc sobie w uzasadnieniu, w pkt 554–558 zaskarżonego wyroku, że Komisja postąpiła właściwie, nie uznając za „nowe fakty” dokumentów przedstawionych w załączniku do wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych, że uwzględniła „niekompletność [wspomnianych] załączników” i że „banki wykorzystały [wspólne oświadczenie dotyczące okoliczności faktycznych] do przedstawienia ich własnego wyobrażenia na temat okrągłych stołów, a więc jako środek obrony”.
- 280 Należy bowiem przypomnieć, że Komisji przysługuje w tym zakresie zakres swobodnego uznania, jak wynika to z treści części D pkt 2 komunikatu w sprawie współpracy, a w szczególności ze słów wprowadzających: „[m]a to miejsce w szczególności, gdy [...]” (ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 394).
- 281 Ponadto i przede wszystkim obniżenie grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy może być uzasadnione tylko wtedy, gdy udzielone informacje, czy, bardziej ogólnie, zachowanie danego przedsiębiorstwa, mogłyby świadczyć w tym względzie o prawdziwej współpracy z jego strony (ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 395).
- 282 Obniżka na podstawie komunikatu w sprawie współpracy może być przyznana tylko wtedy, gdy przedsiębiorstwo wykazuje swoim zachowaniem wolę współpracy, jak wynika z samego pojęcia współpracy użytego w tekście, a w szczególności we wprowadzeniu i część D pkt 1 tego komunikatu (ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 396).

283 Jak natomiast Sąd słusznie stwierdził w pkt 554–557 zaskarżonego wyroku, RZB i BA-CA, przedstawiając niekompletne, potwierdzające i niewnoszące „wartości dodanej” okoliczności faktyczne, nie mogą przypisać sobie takiego zachowania.

284 Należy zatem oddalić część drugą tego zarzutu drugiego.

— W przedmiocie części trzeciej zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu prawa dotyczącym błędnej oceny w zakresie uznania przez RZB antykonkurencyjnego celu naruszenia i na naruszeniu zasady równego traktowania

Argumenty stron

285 RZB zarzuca Sądowi, iż pominął w pkt 559 zaskarżonego wyroku szczególną wartość jej przyznania się, podczas gdy Komisja wyraźnie oparła się na tym dowodzie w celu uargumentowania, że nie było konieczne zbadanie rzeczywistego wpływu okrągłych stołów na rynek.

286 Przeprowadzona w tym pkt 559 analiza doprowadza do naruszenia zasady równego traktowania, ponieważ, pomimo przyznania się, RZB została potraktowana w taki sam sposób jak inne banki. RZB zwraca się zatem do Trybunału o skorygowanie błędu, jakiego dopuścił się Sąd, i uważa, że uzasadnione jest obniżenie nałożonej na nią grzywny o co najmniej 10%.

287 Komisja podnosi, iż wyjaśniła już i dowiodła w pkt 426 spornej decyzji, że okrągłe stoły zmierzały do ograniczenia konkurencji i że to przyznanie się nic do tego stwierdzenia nie wnosi.

Ocena Trybunału

288 Sąd nie naruszył prawa, uznając w pkt 559 zaskarżonego wyroku, że „[d]o Komisji należy [...] ocena, w każdym indywidualnym przypadku, czy takie przyznanie rzeczywiście ułatwiło jej pracę”.

289 Jak bowiem wskazano w pkt 248 powyżej, Komisji przysługuje w ramach oceny współpracy przedsiębiorstw w trakcie postępowania szeroki zakres swobodnego uznania.

290 Ponadto, ponieważ przyznanie się nie ułatwiło pracy Komisji, lecz, jak stwierdził Sąd, tylko potwierdziło jej własne wnioski, nie można zgodzić się z argumentem RZB opartym na naruszeniu zasady równego traktowania.

291 Należy zatem oddalić część trzecią tego zarzutu drugiego.

— W przedmiocie części czwartej zarzutu drugiego, opartej na przeniesieniu ciężaru dowodu dotyczącego wartości współpracy RZB i na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań

Argumenty stron

292 RZB zarzuca Sądowi, iż dokonał przeniesienia ciężaru dowodu, orzekając w pkt 546–551 zaskarżonego wyroku, że, w celu uzyskania większej niż dziesięcio-

procentowej obniżki grzywny, wnosząca odwołanie powinna wykazać, iż Komisja nie byłaby w stanie udowodnić naruszenia, nie dysponując środkami dowodowymi, które zostały jej dostarczone.

293 Z jednej strony analiza ta jest sprzeczna z częścią D pkt 2 tiret drugie komunikatu w sprawie współpracy i w związku z tym narusza zasadę ochrony uzasadnionych oczekiwań. Z drugiej strony wspomniana analiza jest nie do pogodzenia z obowiązkiem wykazania przez Komisję w postępowaniu administracyjnym zarówno korzystnych, jak i niekorzystnych okoliczności faktycznych.

294 Zdaniem Komisji twierdzenia RZB są błędne. Komisja wyjaśnia, że z części D pkt 2 tiret pierwsze komunikatu w sprawie współpracy wynika, że przedstawiane środki dowodowe muszą przyczyniać się do stwierdzenia istnienia naruszenia. Komisja dysponowała zaś w wyniku przeprowadzenia kontroli dokumentami niezbędnymi do stwierdzenia istotnych okoliczności faktycznych, a zatem sama sobie dostarczyła dowodów na wyczerpanie znamion naruszenia. RZB nie odrzuciła tego dowodu.

Ocena Trybunału

295 Sąd orzekł w pkt 551 zaskarżonego wyroku, iż „skarżące nie wykazały, że dokumenty przekazane w odpowiedzi na żądania informacji były niezbędne dla umożliwienia zidentyfikowania przez Komisję wszystkich istotnych okrągłych stołów ani że w ich braku dowody uzyskane drogą kontroli były niewystarczające, by udowodnić istotę naruszenia i by wydać decyzję nakładającą grzywny”.

296 Argumenty RZB należy uznać za niedopuszczalne w ramach niniejszego odwołania w zakresie, w jakim zmierzają do podważenia tej oceny okoliczności faktycznych dokonanej przez Sąd.

297 W odniesieniu do rzekomego przeniesienia ciężaru dowodu należy przypomnieć, że Komisja jest zobowiązana do uzasadnienia powodów, ze względu na które ocenia, iż dowody dostarczone przez przedsiębiorstwa w ramach komunikatu w sprawie współpracy stanowią wkład uzasadniający obniżenie nałożonej kary lub nie uzasadniają jej przyznania. Do przedsiębiorstw zamierzających kwestionować decyzję Komisji w tym zakresie należy natomiast wykazanie, że Komisja, nie posiadając takich informacji dostarczonych dobrowolnie przez przedsiębiorstwa, nie byłaby w stanie udowodnić istoty naruszenia, a zatem — wydać decyzji o nałożeniu grzywny.

298 W tych okolicznościach Sąd słusznie w sposób dorozumiany orzekł w pkt 551 zaskarżonego wyroku, że wnoszące odwołanie powinny dostarczyć takiego dowodu.

299 W związku z powyższym należy oddalić część czwartą zarzutu drugiego.

— W przedmiocie części piątej zarzutu drugiego, opartej na naruszeniach prawa i na wewnętrznie sprzecznym uzasadnieniu w ramach analizy Sądu dotyczącej wartości dodatkowych dokumentów przekazanych przez BA-CA

Argumenty stron

300 BA-CA kwestionuje zasadniczo dokonaną w pkt 560–563 zaskarżonego wyroku ocenę Sądu dotyczącą wartości 33 segregatorów zawierających ponad 10 000 stron dokumentów, które BA-CA przesłała Komisji.

- 301 W pierwszej kolejności BA-CA twierdzi, że Sąd zdyskredytował wartość jej współpracy poprzez nieustanne podnoszenie wymogów, które musiały być spełnione, aby uzyskać obniżkę grzywny. Wnosząca odwołanie krytykuje w szczególności przeprowadzone przez Sąd porównanie między wartością, jaką należy przypisać tym dokumentom, a wartością wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych.
- 302 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie podnosi, że argumentacja Sądu jest wewnętrznie sprzeczna, gdyż na podstawie wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych Sąd odmawia przyznania obniżki grzywny wobec braku nowych dokumentów, podczas gdy zostało wykazane, że, w ramach dobrowolnego przekazania dokumentów, przedstawiła ona 10 000 stron nowych dokumentów, z których część niewątpliwie została wykorzystana w ramach spornej decyzji.
- 303 Komisja powołuje się na niedopuszczalność tego argumentu ze względu na to, że powieliła on argument przedstawiony przed Sądem. Ponadto Komisja podkreśla, że okoliczność, iż dokumenty były nowe, co znaczy, że nie zostały uprzednio przedstawione, nie jest jako taka wystarczająca, aby wspomniane dokumenty stanowiły użyteczny wkład w ramach współpracy.

Ocena Trybunału

- 304 Orzekając w pkt 560 zaskarżonego wyroku, że „przekazanie dodatkowych dokumentów przez jeden z banków może uzasadniać następnie większe indywidualne obniżenie nałożonej grzywny tylko wówczas, gdy współpraca ta rzeczywiście dostarczyła nowe i użyteczne dowody w porównaniu z dostarczonymi wspólnie przez wszystkie przedsiębiorstwa”, Sąd nie naruszył prawa.
- 305 Jak bowiem zostało przypomniane w pkt 281–283 powyżej, obniżenie grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy może być uzasadnione tylko wtedy, gdy udzielone informacje, czy bardziej ogólnie, zachowanie danego przedsiębiorstwa,

mogłyby świadczyć w tym względzie o prawdziwej współpracy z jego strony, przy czym celem obniżenia kwoty grzywny jest wynagrodzenie przedsiębiorstwa za jego wkład w postępowanie administracyjne, które ułatwiło Komisji stwierdzenie naruszenia.

306 Stwierdzając, iż dokumenty przedstawione przez BA-CA nie stanowiły nowych i użytecznych faktów w porównaniu z tymi, których dostarczono we wspólnym oświadczeniu dotyczącym okoliczności faktycznych, Sąd słusznie zatem orzekł w pkt 562 zaskarżonego wyroku, że Komisja nie była zobowiązana z tego tytułu do przyznania BA-CA dodatkowej obniżki nałożonej na nią grzywny.

307 Z powyższego wynika, że należy oddalić część piątą zarzutu drugiego.

— W przedmiocie części szóstej zarzutu drugiego, opartej na braku uwzględnienia odpowiedzi udzielonych przez BA-CA na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów

Argumenty stron

308 BA-CA podważa ocenę Sądu zawartą w pkt 564 zaskarżonego wyroku, zgodnie z którą Komisja nie była zobowiązana do uwzględnienia jako współpracy odpowiedzi udzielonej przez BA-CA na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

309 Komisja jest zdania, że twierdzenie BA-CA jest błędne.

Ocena Trybunału

- 310 W tym zakresie należy podkreślić, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów jest dokumentem o charakterze procesowym i przygotowawczym, które w celu zapewnienia skutecznego korzystania z prawa do obrony określa zakres postępowania administracyjnego wszczętego przez Komisję, uniemożliwiając jej w ten sposób uwzględnienie innych zarzutów w decyzji kończącej postępowanie w danej sprawie (zob. w szczególności postanowienie z dnia 18 czerwca 1986 r. w sprawach połączonych 142/84 i 156/84 *British American Tobacco i Reynolds Industries przeciwko Komisji*, Rec. s. 1899, pkt 13, 14). Zatem cechą charakterystyczną tego pisma jest jego tymczasowy charakter i możliwość wprowadzania zmian w trakcie oceny, którą przeprowadza później Komisja, na podstawie stanowisk przedstawionych jej w odpowiedzi przez strony oraz dalszych ustaleń faktycznych (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie *SGL Carbon przeciwko Komisji*, pkt 62).
- 311 Komisja powinna bowiem uwzględnić informacje wynikające z całego postępowania administracyjnego, aby odstąpić od zarzutów nieuzasadnionych albo w celu dopracowania i uzupełnienia pod względem faktycznym oraz prawnym argumentacji służącej do poparcia zarzutów, które podtrzymuje. W związku z tym pismo w sprawie przedstawienia zarzutów w żadnym stopniu nie uniemożliwia Komisji zmiany stanowiska na korzyść przedsiębiorstw planujących koncentrację (zob. ww. postanowienie w sprawach połączonych *British American Tobacco i Reynolds Industries przeciwko Komisji*, pkt 13).
- 312 Nie jest wykluczone, że przedsiębiorstwa mogą, po wystosowaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, a szczególnie w odpowiedzi na to pismo, dostarczyć Komisji informacji o rozstrzygającym znaczeniu uzasadniających przyznanie im przez Komisję obniżki grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy.
- 313 Jednakże w tym względzie Sąd w sposób dorozumiany stwierdził w pkt 564 zaskarżonego wyroku, że sytuacja taka nie zachodzi w odniesieniu do odpowiedzi BA-CA na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

314 W tych okolicznościach, ponieważ BA-CA nie powołała się na przeinaczenie przez Sąd materiału dowodowego w tym zakresie, należy oddalić część szóstą zarzutu drugiego, jak również całość drugiego zarzutu i część drugą.

315 Z powyższego wynika, że zarzut oparty na naruszeniu komunikatu w sprawie współpracy jest w części bezzasadny, a w części niedopuszczalny, a zatem należy oddalić go w całości.

C — W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa do bycia wysłuchanym przez Sąd

a) Argumenty stron

316 BA-CA podnosi, że Sąd błędnie zinterpretował zakres przysługującego jej prawa do bycia wysłuchanym, odmawiając przesłuchania świadka.

317 Komisja podnosi, że Sąd nie jest zobowiązany do uwzględnienia wniosku dowodowego, jeżeli, jak w danym przypadku, nie jest on istotny dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych.

b) Ocena Trybunału

318 W tym zakresie należy podnieść, że w pkt 563 zaskarżonego wyroku Sąd nie uwzględnił wniosku o przesłuchanie świadka, ponieważ „ten wniosek dowodowy nie [miał] bezpośredniego znaczenia dla oceny użyteczności [przedstawionych] dokumentów”.

- 319 Należy zatem przypomnieć, iż wyłącznie do Sądu należy ocena ewentualnej konieczności uzupełnienia materiału dowodowego zgromadzonego w rozpatrywanych przez niego sprawach (zob. w szczególności wyroki: z dnia 30 września 2003 r. w sprawach połączonych C-57/00 P i C-61/00 P Freistaat Sachsen i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-9975, pkt 47, a także z dnia 7 października 2004 r. w sprawie C-136/02 P Mag Instrument przeciwko OHIM, Zb.Orz. s. I-9165, pkt 76).
- 320 Nawet jeśli wniosek o przesłuchanie świadka przedstawiony w skardze jest uzasadniony, do Sądu należy ocena znaczenia wniosku dla przedmiotu sporu i konieczności przesłuchania wskazanego świadka (zob. ww. wyrok w sprawie Dansk Rørindustri i in., pkt 68).
- 321 Na etapie postępowania odwoławczego wnosząca odwołanie nie przedstawia dowodu na to, że Sąd naruszył jej prawo do bycia wysłuchanym, odmawiając przesłuchania tego świadka, nawet jeśli BA-CA mogła udzielić odpowiedzi na dodatkowe pytania postawione przez Sąd.
- 322 Zatem należy oddalić badany zarzut.

D — W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia przez Sąd ciężącego na nim obowiązku uzasadnienia w zakresie ustalania wysokości grzywien i prawa bycia wysłuchanym

a) Argumenty stron

- 323 BA-CA zarzuca, że Sąd w pkt 566 zaskarżonego wyroku korzystał ze swych uprawnień w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, nie przestrzegając obowiązku uzasadnienia i nie pozwalając przedsiębiorstwu, na które nałożono grzywnę, zostać wysłuchanym.

- 324 BA-CA wyjaśnia, że przesłanki, na podstawie których Sąd oddalił istnienie takich obowiązków w wyroku z dnia 8 lutego 2007 r. w sprawie C-3/06 P Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1331, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione.
- 325 BA-CA podkreśla w szczególności, że grzywna nałożona na banki w 2002 r. była szóstą pod względem wielkości grzywną, jaka została nałożona przez Komisję, i że, rozpatrując ją ponownie cztery lata później, Sąd niesłusznie uznał ją za „nieznaczną”.
- 326 Komisja podnosi, że wyrażające ocenę Sądu rozważania przedstawione w pkt 566 zaskarżonego wyroku są jedynie rozważaniami uzupełniającymi i końcowymi.

b) Ocena Trybunału

- 327 W tym zakresie należy przypomnieć tytułem wstępu, że przestrzeganie prawa do obrony we wszystkich rodzajach postępowań mogących doprowadzić do nałożenia sankcji, a w szczególności grzywien lub okresowych kar pieniężnych, stanowi podstawową zasadę prawa wspólnotowego, która wielokrotnie została podkreślona w orzeczeniach Trybunału (ww. wyrok w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 328 Przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest z jednej strony zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił, w sposób prawnie właściwy, wszystkie czynniki istotne dla dokonania oceny wagi określonego zachowania w świetle art. 81 WE i 82 WE i art. 15 rozporządzenia nr 17 oraz, z drugiej strony, zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych przez skarżącą w celu uchylecia lub obniżenia grzywny (ww. wyrok w sprawie Groupe Danone przeciwko Komisji, pkt 69 i przytoczone tam orzecznictwo).

329 Bez konieczności rozstrzygnięcia kwestii, czy przed skorzystaniem z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania sąd wspólnotowy miał obowiązek wezwania wnoszącej odwołanie do przedstawienia swych uwag w przedmiocie ewentualnej zmiany wysokości kwoty grzywny, należy stwierdzić, że BA-CA miała możliwość przedstawienia swego punktu widzenia.

330 Jak bowiem wskazał rzecznik generalny w pkt 519 i nast. swojej opinii, cztery z sześciu zarzutów podniesionych przez BA-CA przed Sądem zmierzały do obniżenia nałożonej grzywny. Zarzuty te dotyczyły w szczególności dokonanej przez Komisję oceny w zakresie kwalifikacji naruszenia, w zakresie istnienia okoliczności łagodzących oraz współpracy wnoszącej odwołanie w toku postępowania administracyjnego.

331 Ponadto Sąd zadał BA-CA liczne pytania dotyczące istnienia okoliczności łagodzących i jej współpracy w toku postępowania.

332 Wreszcie należy podnieść, że w pkt 216–571 zaskarżonego wyroku Sąd w sposób szczegółowy zbadał wszystkie istotne dowody dotyczące ustalenia kwoty grzywny.

333 Należy zatem oddalić badany zarzut.

334 Z powyższych rozważań wynika, że odwołanie należy oddalić w całości.

VII — W przedmiocie kosztów

³³⁵ Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu mającego zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Erste, RZB, BA-CA i ÖVAG kosztami postępowania, a przegrały one sprawę, należy obciążyć je kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Odwołania zostają oddalone.**

- 2) **Erste Group Bank AG, dawniej Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG, Raiffeisen Zentralbank Österreich AG, Bank Austria Creditanstalt AG, Österreichische Volksbanken AG zostają obciążone kosztami postępowania.**

Podpisy

Spis treści

I	— Ramy prawne	I - 8823
	A — Rozporządzenie nr 17	I - 8823
	B — Wytyczne	I - 8825
	C — Komunikat w sprawie współpracy	I - 8826
II	— Okoliczności powstania sporu oraz sporna decyzja	I - 8828
III	— Skargi wniesione do Sądu i zaskarżony wyrok	I - 8835
IV	— Żądania stron wnoszących odwołanie	I - 8836
V	— Zarzuty odwoławcze	I - 8839
VI	— W przedmiocie odwołania	I - 8841
	A — W przedmiocie zarzutu naruszenia art. 81 ust. 1 WE	I - 8842
	1. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa w odniesieniu do oceny przesłanki wywierania wpływu na handel między państwami członkowskimi	I - 8842
	a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny zdolności wywierania przez kartel obejmujący całość terytorium kraju istotnego wpływu na handel między państwami członkowskimi	I - 8842
	i) Argumenty stron	I - 8842
	ii) Ocena Trybunału	I - 8844
	b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na twierdzeniu, że Sąd naruszył prawo, orzekając, iż Komisja mogła dokonać ogólnej analizy ponadgranicznych skutków okrągłych stołów, i dokonując błędnej, niewystarczającej i wewnętrznie sprzecznej analizy definicji właściwego rynku	I - 8847
	i) Argumenty stron	I - 8847
	ii) Ocena Trybunału	I - 8848
	— W przedmiocie zarzutu dokonania przez Sąd błędnej wykładni orzecnictwa	I - 8848

- W przedmiocie zarzutu dokonania przez Sąd błędnej, niewystarczającej i wewnętrznie sprzecznej analizy definicji właściwego rynku I - 8850
- c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na niewykazaniu wywierania przez kartel znaczącego wpływu na handel wewnątrzspółnotowy I - 8851
 - i) Argumenty stron I - 8851
 - ii) Ocena Trybunału I - 8851
- 2. W przedmiocie zarzutu naruszenia prawa w odniesieniu do przypisania odpowiedzialności za naruszenie I - 8852
 - a) Argumenty stron I - 8852
 - b) Ocena Trybunału I - 8854
- B — W sprawie zarzutów dotyczących naruszenia art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 I - 8856
 - 1. W przedmiocie zarzutu naruszenia prawa w ramach oceny wagi naruszenia I - 8856
 - a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na ocenie niezgodnej z wytycznymi I - 8857
 - i) Argumenty stron I - 8857
 - ii) Ocena Trybunału I - 8857
 - b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na naruszeniach prawa w zakresie „charakteru” naruszenia I - 8858
 - i) Argumenty stron I - 8859
 - ii) Ocena Trybunału I - 8860
 - c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie „rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek” I - 8862
 - i) Argumenty stron I - 8862
 - ii) Ocena Trybunału I - 8863
 - d) W przedmiocie części czwartej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny „zasiegu właściwego rynku geograficznego”. I - 8864
 - i) Argumenty stron I - 8864
 - ii) Ocena Trybunału I - 8864

e) W przedmiocie części piątej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie oceny skutków selektywnego charakteru dochodzenia na kwalifikację naruszenia oraz na naruszeniu obowiązku uzasadnienia . . .	I - 8865
i) Argumenty stron	I - 8865
ii) Ocena Trybunału	I - 8866
f) W przedmiocie części szóstej zarzutu, opartej na braku całościowej oceny wagi naruszenia	I - 8868
i) Argumenty stron	I - 8868
ii) Ocena Trybunału	I - 8868
g) W przedmiocie części siódmej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie przyjętego przez Komisję podziału wnoszących odwołanie na kategorie naruszeń	I - 8870
i) Argumenty stron	I - 8870
ii) Ocena Trybunału	I - 8875
2. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa, na braku uzasadnienia i na przeinaczeniu środków dowodowych w zakresie istnienia okoliczności łągodzących	I - 8881
a) W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa, na przeinaczeniu dowodów i na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia w zakresie biernej roli ÖVAG	I - 8882
i) Argumenty stron	I - 8882
ii) Ocena Trybunału	I - 8883
b) W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu prawa w zakresie udziału władz publicznych w okrągłych stołach bankowych	I - 8886
i) Argumenty stron	I - 8886
ii) Ocena Trybunału	I - 8887
c) W przedmiocie części trzeciej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa w zakresie publicznego charakteru spotkań	I - 8888
i) Argumenty stron	I - 8888
ii) Ocena Trybunału	I - 8889
3. W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu komunikatu w sprawie współpracy	I - 8890

ERSTE GROUP BANK I IN. PRZECIWKO KOMISJI

a) W przedmiocie części pierwszej zarzutu, opartej na tym, że Sąd nie ocenił prawidłowo zakresu swobodnego uznania Komisji	I - 8890
i) Argumenty stron	I - 8890
ii) Ocena Trybunału	I - 8891
b) W przedmiocie części drugiej zarzutu, opartej na naruszeniu prawa przy stosowaniu komunikatu w sprawie współpracy	I - 8892
i) W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu prawa w zakresie dotyczącym wymogu „wartości dodanej” współpracy oraz na naruszeniu zasady równości traktowania	I - 8892
— Argumenty stron	I - 8892
— Ocena Trybunału	I - 8893
ii) W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu prawa w ramach badania zakresu współpracy ze strony przedsiębiorstw, na naruszeniu zasady równego traktowania, zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, zasady poszanowania prawa do obrony oraz na niewystarczającym charakterze uzasadnienia	I - 8894
— W przedmiocie części pierwszej drugiego zarzutu	I - 8894
Argumenty stron	I - 8894
Ocena Trybunału	I - 8895
— W przedmiocie części drugiej drugiego zarzutu, opartej na naruszeniach prawa w zakresie oceny wspólnego oświadczenia dotyczącego okoliczności faktycznych	I - 8897
Argumenty stron	I - 8897
Ocena Trybunału	I - 8899
— W przedmiocie części trzeciej zarzutu drugiego, opartej na naruszeniu prawa dotyczącym błędnej oceny w zakresie uznania przez RZB antykonkurencyjnego celu naruszenia i na naruszeniu zasady równego traktowania	I - 8900
Argumenty stron	I - 8900
Ocena Trybunału	I - 8901
— W przedmiocie części czwartej zarzutu drugiego, opartej na przeniesieniu ciężaru dowodu dotyczącego wartości współpracy RZB i na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań	I - 8901
	I - 8915

Argumenty stron	I - 8901
Ocena Trybunału	I - 8902
— W przedmiocie części piątej zarzutu drugiego, opartej na naruszeniach prawa i na wewnętrznie sprzecznym uzasadnieniu w ramach analizy Sądu dotyczącej wartości dodatkowych dokumentów przekazanych przez BA-CA	I - 8903
Argumenty stron	I - 8903
Ocena Trybunału	I - 8904
— W przedmiocie części szóstej zarzutu drugiego, opartej na braku uwzględnienia odpowiedzi udzielonych przez BA-CA na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów	I - 8905
Argumenty stron	I - 8905
Ocena Trybunału	I - 8906
C — W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa do bycia wysłuchanym przez Sąd	I - 8907
a) Argumenty stron	I - 8907
b) Ocena Trybunału	I - 8907
D — W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia przez Sąd ciążącego na nim obowiązku uzasadnienia w zakresie ustalania wysokości grzywien i prawa bycia wysłuchanym	I - 8908
a) Argumenty stron	I - 8908
b) Ocena Trybunału	I - 8909
VII — W przedmiocie kosztów	I - 8911